

Lik boginje
pravde

b i l t e n

sudske prakse
Vrhovnog suda
Federacije
Bosne i
Hercegovine

broj 1

**Sarajevo,
januar-juni
siječanj-lipanj 2008.**

BILTEN SUDSKE PRAKSE
VRHOVNI SUD FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE

OSNIVAČ:

Vrhovni sud Federacije Bosne i Hercegovine,
Sarajevo, Valtera Perića 15

GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK:

Predsjednik suda **AMIR JAGANJAC**

UREĐUJE:

ODJELJENJE ZA PRAĆENJE I
PROUČAVANJE SUDSKE PRAKSE

Amir JAGANJAC

Ignjacija DODIK

Hajrudin HAJDAREVIĆ

Sadudin KRATOVIĆ

Malik HADŽIOMERAGIĆ

Milka MITROVIĆ

Milan PAVLIĆ

Zdenko ETEROVIĆ

IZDAVAČ:

Javno preduzeće
Novinsko-izdavačka organizacija
Službeni list Bosne i Hercegovine
Sarajevo, Magribija 3

ZA IZDAVAČA:

Dragan PRUSINA, direktor

Lik boginje
pravde

b i l t e n

sudske prakse
Vrhovnog suda
Federacije
Bosne i
Hercegovine

broj 1

**Sarajevo,
januar-juni
siječanj-lipanj 2008.**

S A D R Ź A J

KRIVIČNO PRAVO

- sudske odluke

GRAĐANSKO PRAVO

- sudske odluke

UPRAVNO PRAVO

- Sudske odluke

ABECEDNI STVARNI REGISTAR

- za krivično pravo
- za građansko pravo
- za upravno pravo

REGISTAR PRIMIJENJENIH PROPISA

- za krivično pravo
- za građansko pravo
- za upravno pravo

KRIVIČNO PRAVO

KRIVIČNI ZAKON FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE

Grupa ljudi kao obilježje kaznenog djela

1.

Članak 2. stavak 16. Kaznenog zakona Federacije Bosne i Hercegovine

POŠTO JE PREMA ČINJENIČNOM OPISU DJELA IZ PRVOSTEPENE PRESUDE OPTUŽENIK OGLAŠEN KRIVIM, DA JE NAKON PREDHODNOG DOGOVORA ZAJEDNO SA DVIJE MALODOBNE OSOBE FIZIČKI NAPAO OŠTEĆENIKA I OVOME ODUZEO VOKMEN U NAMJERI PRIBAVLJANJA PROTIVPRAVNE IMOVINSKE KORISTI, ONDA SE U TOM SLUČAJU NE RADI O POČINJENJU KAZNENOG DJELA RAZBOJSTVA IZ ČLANKA. 289. STAVAK 2. KZ FBiH UČINJENOG U SASTAVU GRUPE LJUDI, VEĆ O OSNOVNOM OBLIKU TOG KAZNENOG DJELA IZ STAVKA 1. ISTOG ČLANKA. OVO RADI TOGA, JER JE PREMA ZAKONSKOJ ODREDBI ČLANKA 2. STAVAK 16. POMENUTOG ZAKONA GRUPA LJUDI UDRUŽENJE OD NAJMANE TRI OSOBE KOJE SU POVEZANE RADI TRAJNOG, PONOVLJENOG ILI POVREMENOG ČINJENJA KAZNENIH DJELA, DAKLE NE JEDNOG KAKO JE TO NAVEDENO U ČINJENIČNOM OPISU DJELA VEĆ VIŠE DJELA.

Iz obrazloženja:

Prije davanja odgovora na žalbene prigovore branitelja optuženika, koji se odnose na pravnu ocjenu djela, potrebno je prethodno ukazati na zakonsku definiciju pojma grupe ljudi u smislu kako ga određuje članak 2. stavak 16. KZ FBiH. Prema toj zakonskoj odredbi grupa ljudi je udruženje od najmanje tri osobe koje su povezane radi trajnog, ponovljenog ili povremenog činjenja kaznenih djela, pri čemu svaka od tih osoba učestvuje u učinjenju kaznenog djela. Kada se činjenični opis djela iz izreke pobijane presude dovede u vezu sa citiranom zakonskom odredbom, onda je jasno da isti ne sadrži činjenice i okolnosti koje bi se pojmovno mogle svesti na zaključak da je predmetno kazneno djelo učinila grupa ljudi. Naime, prema činjeničnom supstratu djela izreke pobijane presude između optuženika i maloljetnih osoba je postojao dogovor za izvršenje samo jednog i to konkretnog djela, a nigdje se i ne pominje da je to učinilo udruženje ovih osoba, koje su se povezale radi trajnog, ponovljenog ili povremenog vršenja kaznenih djela. Pošto se prema tome u ovoj kaznenoj stvari nije radilo o takvom

udruženju već o tome da su se optuženik i maloljetne osobe povezale radi učinjenja samo ovog djela, onda ovaj sud nalazi, da branitelj u žalbi opravdano osporava postojanje grupe ljudi kao bitnog i diferentnog obilježja kaznenog djela za koje je optuženik oglašen krivim.

Stoga je, nižestepeni sud, opredjelivši se da je u konkretnom slučaju u pitanju grupa ljudi, takav svoj zaključak pogrešno izveo samo na osnovu činjenice da su u pitanju bile tri osobe, i da su se iste dogovorile da od oštećenika otmu njegov vokmen, što su na opisani način i učinile. Temeljem prednjih pravnih zaključaka, ovaj sud nalazi, da opisano postupanje optuženika kritične prilike nije bilo postupanje u grupi ljudi, pa da se njegove preduzete kaznenopravne radnje zbog toga mogu podvesti pod isto kazneno djelo, tj. kazneno djelo razbojstva ali iz stavka 1. članka 289. KZ FBiH, pa ih je ovaj sud dosljedno tome pravno i ocijenio kao u izreci ove presude i tako otklonio povrede kaznenog zakona na štetu optuženika na koje opravdano u svojoj žalbi ukazuje branitelj optuženika.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj 070-0-Kž-07-000604 od 20. 03. 2008. godine)

Istovjetnost oštećenog

2.

Član 55. stav 2. Krivičnog zakona Federacije Bosne i Hercegovine

S OBZIROM DA KRIVIČNO DJELO RAZBOJNIŠTVA IZ ČLANA 289. KZ FBiH PREDSTAVLJA KRIVIČNO DJELO KOD KOJEG JE ZAŠTITNI OBJEKAT NE SAMO IMOVINA NEGO I ŽIVOT ILI TJELO LJUDI, DAKLE, LIČNO DOBRO, ONDA JE ZA POSTOJANJE PRODUŽENOG KRIVIČNOG DJELA RAZBOJNIŠTVA NEOPHODNO POSTOJANJE ISTOVJETNOSTI OŠTEĆENOG KOD SVIH UČINJENIH KRIVIČNIH DJELA I SAMO U TOM SLUČAJU VIŠE KRIVIČNIH DJELA RAZBOJNIŠTVA, UZ ISPUNJENJE OSTALIH UVJETA, MOŽE PREDSTAVLJATI JEDINSTVENU CJELINU.

Iz obrazloženja:

Budući da je prvostepeni sud pravilnom ocjenom izvedenih dokaza pojedinačno i u njihovoj međusobnoj vezi na pouzdan način utvrdio sve odlučne činjenice u ovoj krivičnopravnoj stvari, neosnovano se žalbom branitelja ističe da je prvostepeni sud, oglasivši optuženog krivim za krivična djela razbojništva iz člana 289. stav 2. u vezi sa stavom 1. KZ FBiH, povrijedio odredbu člana 3. ZKP FBiH, prema kojoj se sumnja u pogledu postojanja činjenica koje čine obilježje krivičnog djela ili o kojima ovisi primjena neke odredbe krivičnog zakonodavstva, rješava presudom na način koji je povoljniji za optuženog.

Pobijajući prvostepenu presudu zbog povrede krivičnog zakona, branitelj u žalbi ističe da je pogrešan stav prvostepenog suda da su se u radnjama optuženog, za koje je oglašen krivim pobijanom presudom, stekla obilježja dva krivična djela razbojništva iz člana 289. stav 2. u vezi sa stavom 1. KZ FBiH, učinjena u stjecaju, a ne jedno produženo krivično djelo razbojništva iz člana 289. stav 2. u vezi sa članom 55. KZ FBiH. Pri tome, branitelj u žalbi osporava pravilnost stava prvostepenog suda da je za postojanje produženog krivičnog djela razbojništva iz člana 289. KZ FBiH, budući da se radi o krivičnom djelu kod kojeg je zaštitni objekt ne samo imovina nego i život i tijelo ljudi, dakle, lično dobro, za postojanje produženog krivičnog djela potrebno jedinstvo oštećenog, a da u konkretnom slučaju takvog jedinstva nema. Branitelj se u žalbi poziva na odredbu člana 55. KZ FBiH, koja se odnosi na produženo krivično djelo i u kojoj se za postojanje ove pravne konstrukcije ne traži jedinstvo oštećenog. Pri tome, branitelj iznosi i stav da u konkretnom slučaju svojstvo oštećenog imaju benzinska pumpa i pošta, a ne radnici benzinske pumpe i pošte prema kojima je optuženi primjenio silu i prijetnju vatranim oružjem da će izravno napasti na njihov život ili tijelo.

Ovi žalbeni navodi branitelja optuženog su neosnovani. Iz odredbe člana 55. stav 2. KZ FBiH proizilazi da je uvjet za postojanje produženog krivičnog djela, u slučajevima kada je učinitelj učinio više istih ili istovrsnih krivičnih djela, da ta krivična djela čine jedinstvenu cjelinu. Pri tome se u zakonu kao okolnosti koje se cijene pri utvrđivanju da li učinjena krivična djela čine jedinstvenu cjelinu izričito navode način učinjenja djela i njihova vremenska povezanost, ali se ističe i da je potrebno postojanje i drugih stvarnih okolnosti kako bi se takav zaključak donio. S obzirom da krivično djelo razbojništva iz člana 289. KZ FBiH, kako to ispravno konstatuje prvostepeni sud, predstavlja krivično djelo kod kojeg je zaštitni objekt ne samo imovina nego i život ili tijelo ljudi, dakle, lično dobro, i ovaj sud smatra da je za postojanje produženog krivičnog djela razbojništva neophodno postojanje istovjetnog oštećenog kod svih učinjenih krivičnih djela i da samo u tom slučaju više krivičnih djela razbojništva, uz ispunjenje i ostalih zakonskih uslova, može predstavljati jedinstvenu cjelinu. Kako taj uvjet u konkretnom slučaju nije bio ispunjen, pravilno je prvostepeni sud radnje optuženog za koje je oglašen krivim pravno ocijenio kao dva krivična djela razbojništva iz člana 289. stav 2. u vezi sa stavom 1., učinjena u stjecaju, a ne kao krivično djelo razbojništva iz člana 289. stav 2. u vezi sa stavom 1. i u vezi sa članom 55. KZ FBiH. Imajući u vidu sve navedeno, neosnovano se žalbom branitelja ističe da u konkretnom slučaju svojstvo oštećenih mogu imati samo benzinska pumpa i pošta, a ne osobe prema kojima je optuženi primjenio silu, odnosno prijetnju vatrenim oružjem, da će izravno napasti na njihov život ili tijelo.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj 070-0-Kž-07-000579 od 29.01.2008. godine)

Afektivno stanje jake razdraženosti

3.

Član 167. Krivičnog zakona Federacije Bosne i Hercegovine

JAKOM RAZDRAŽENOŠĆU U SMISLU KRIVIČNOG DJELA UBISTVA NA MAH IZ ČLANA 167. U VEZI SA ČLANOM 28. STAV 1. KZ FBiH NE MOŽE SE SMATRATI SVAKO TAKVO AFEKTIVNO STANJE, POGOTOVU KADA IZ NAVODA VJEŠTAKA PSIHIJATRA PROIZILAZI DA JE OPTUŽENI USLJED SVOJIH LIČNIH SVOJSTAVA, PREOSJETLJIVOSTI I PLAŠLJIVOSTI DOVEDEN U STANJE OVOG INTENZIVNOG AFEKTA, VEĆ SE POD TIM PRAVNIM POJMOVIM PODRAZUMJEVA SAMO TAKVO AFEKTIVNO STANJE KOJE JE NASTUPILO PRIJE UČINJENJA KRIVIČNOG DJELA I PO OBJEKTIVNOJ OCJENI JE UZROKOVANO NAPADOM, ZLOSTAVLJANJEM ILI TEŠKIM VRIJEĐANJEM OD STRANE OŠTEĆENOG.

Iz obrazloženja:

Krivično djelo iz člana 167. KZ FBiH između ostalog čini onaj ko drugoga usmrti na mah, doveden bez svoje krivice u jaku razdraženost ili prepast njegovim napadom. Iz toga se vidi, da afekt jake razdraženosti predstavlja njegovo bitno obilježje (krivičnog djela ubistva na mah). Dakle, za postojanje ovog krivičnog djela se zahtijeva jedno izvanredno duševno stanje, koje po svom intenzitetu bitno negativno utiče na psihu učinitelja djela, koji u takvom stanju nekritički stvara odluku usmjerenu na to da napadača liši života. Iako je u konkretnom slučaju pravilno utvrđeno da se optuženi nalazio u afektivnom stanju jake razdraženosti, to još nije dovoljno da se kako to sugeriše branitelj u svojoj žalbi radnje optuženog iz izreke pobijane presude pravno kvalifikuju kao naprijed pomenuto krivično djelo učinjeno u pokušaju. Naime, da bi se pravilno utvrdio cjelokupni činjenični supstrat ove kategorije pokušaja ubistva, nije bilo dovoljno samo postojanje napada od strane oštećenog, već i to da je upravo zbog takvog njegovog ponašanja optuženi zapao u stanje jake razdraženosti. Drugačije navedeno, potrebno je bilo utvrditi da je optuženi bez svoje krivice zapao u stanje reaktivne afektivne uzbuđenosti, te da ono nije sadržavalo elemente duševne bolesti i duševne poremećnosti. U obrazloženju pobijane presude, nižestepeni sud je dovoljno razjasnio ova pitanja, kada je na osnovu navoda vještaka psihijatra prihvatio, da je optuženi usljed svojih ličnih svojstava, preosjetljivosti i plašljivosti, doveden u stanje intenzivnog afekta jake razdraženosti. Pošto dosljedno tome, u takvo stanje optuženi nije doveden bez svoje krivice, onda ovaj sud nalazi, da je nižestepeni sud pravilno postupio kada nije prihvatio da se radi o pomenutom krivičnom djelu. Pojednostavljeno navedeno, u ovom slučaju stanje u koje je zapao optuženi nema karakter jake razdraženosti u smislu kategorije pokušaja krivičnog djela ubistva na mah iz člana 167. KZ FBiH, s obzirom na uzrok njenog nastanka.

Upravo zbog toga, nisu prihvatljivi ni žalbeni prigovori branitelja optuženog kojima se nastoji povezati prekoračenje nužne odbrane i postojanje afektivnog stanja jake razdraženosti kod optuženog, pa dosljedno tome nije se mogao ni uvažiti prijedlog za primjenu odredbe člana 26. stav 3. KZ FBiH u dijelu gdje se predviđa i mogućnost

oslobađanja od kazne ako je prekorachenje učinjeno zbog jake razdraženosti, pa se njegova žalba i u ovom pravcu ukazuje kao neosnovana.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj 070-0-Kž-07-000516 od 14.02.2008. godine)

ZAKON O KRIVIČNOM POSTUPKU FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE

Pretpostavka nevinosti

4.

Član 3. stav 1. Zakona o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine i

Član 6. stav 2. Evropske konvencije o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda

AKO PRVOSTEPENI SUD DONESE RJEŠENJE O PRODUŽENJU PRITVORA I U NJEMU NAVEDE DA PRIKUPLJENI DOKAZI U ISTRAZI UPUČUJU NA ZAKLJUČAK, DA JE OPTUŽENI UČINIO KRIVIČNO DJELO ZA KOJE SE TERETI, UMJESTO ZAKLJUČKA DA POSTOJI OSNOVANA SUMNJA DAGA JE UČINIO, ONDA JE OVAKVIM PREURANJENIM ZAKLJUČIVANJEM PRIJE DONOŠENJA PRESUDE POVREĐENO NAČELO PRETPOSTAVKE NEVINOSTI SADRŽANO U ODREDBI ČLANA 3. STAV 1. ZKP FBiH, KOJE JE PREUZETO IZ ČLANA 6. EKLJP. MEĐUTIM, ODLUČUJUČI O ŽALBI PROTIV OVAKVOG RJEŠENJA APELACIONO VIJEĆE DRUGOSTEPENOG SUDA MOŽE OTKLONITI TAKVU POVREDU NA NAČIN ŠTO ĆE ISPRAVITI OVAJ POGREŠAN PRAVNI ZAKLJUČAK I UMJESTO NJEGA NAVESTI DA SE RADI O POSTOJANJU OSNOVANE SUMNJE DA JE OPTUŽENI UČINIO KRIVIČNO DJELO.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj 070-0-Kž-08-000115 od 12.03.2008. godine)

Pravilo ne bis in idem

5.

Član 4. Zakona o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine

PRAVILO ZABRANE PONOVRNOG SUĐENJA (NE BIS IN IDEM) NE ODNOSI SE NA POSTUPAK SASLUŠANJA SVJEDOKA, KOJI SU VEĆ PRAVOMOČNO OSUĐENI ZA UČEŠĆE U UČINJENJU KRIVIČNOG DJELA ZA KOJE JE OPTUŽENI POBIJANOM PRESUDOM OGLAŠEN KRIVIM, PA ON U ŽALBI

NEOSNOVANO TVRDI DA SU TI SVJEDOCI DOVEDENI U ZABLUDU KADA PRIJE SASLUŠANJA NISU UPOZORENI NA TO PRAVILO.

Iz obrazloženja:

Ovaj sud nalazi da su navedeni žalbeni navodi optuženog neosnovani. Naime, iz obrazloženja prvostepene presude jasno proizlazi da je prvostepeni sud našao da su iskazi svjedoka Č. I., S. M. i K. Ž., koji su već pravomoćno osuđeni za učešće u učinjenju krivičnog djela za koje je optuženi oglašen krivim prvostepenom presudom, dati na glavnom pretresu - nevjerodostojni i da su vjerodostojni iskazi koje su ovi svjedoci dali tokom istrage, a iz kojih proizilazi da je optuženi preduzeo sve one radnje za koje je oglašen krivim prvostepenom presudom. Pri tome, prvostepeni sud je dao sasvim određene i potpune razloge zbog kojih nalazi vjerodostojnim iskaze ovih svjedoka date tokom njihovog saslušanja u istrazi, a ne njihove iskaze sa glavnog pretresa. Tako je iz obrazloženja prvostepene presude vidljivo da je prvostepeni sud takav svoj zaključak zasnovao na tome što su iskazi ovih svjedoka dati tokom istrage međusobno saglasni, bez znatnih odstupanja ili protivrječnosti u bitnim detaljima, da svaki od tih iskaza sadrži niz pojedinosti i opisa koji čine jednu logičku cjelinu i da su neke od tih pojedinosti, koje u obrazloženju svoje presude prvostepeni sud određeno navodi, mogli znati samo učesnici u učinjenju krivičnog djela a što ukazuje na neprihvatljivost navoda ovih svjedoka da je prilikom njihovog saslušanja u istrazi kantonalni tužitelj netačno unio njihove iskaze u zapisnik. Pri ocjeni da su vjerodostojni iskazi ovih svjedoka dati u istrazi a ne oni koji su dati na glavnom pretresu, prvostepeni sud je imao u vidu i da su iskazi ovih svjedoka iz istrage u saglasnosti sa materijalnim dokazima u spisima. Nadalje, pri ocjeni iskaza ovih svjedoka sa glavnog pretresa nevjerodostojnim, prvostepeni sud je uzeo u obzir i iskazanu nesigurnost, nedosljednost i kontradiktornost u iskazima tih svjedoka sa glavnog pretresa, kao i činjenicu da je svjedok Č. I. prijatelj sa optuženim, a svjedok S.M. poznanik. S obzirom na sve okolnosti koje je prvostepeni sud cijenio pri ocjeni vjerodostojnosti iskaza ovih svjedoka iz istrage i sa glavnog pretresa, ovaj sud nalazi da žalbeni navodi optuženog, koji se, u stvari, svode na ponavljanje dijelova iskaza ovih svjedoka sa glavnog pretresa ne mogu dovesti u pitanje pravilnost navedene ocjene prvostepenog suda. Takođe, budući da se pravilo koje u žalbi ističe optuženi ne odnosi na postupak saslušanja svjedoka, neosnovano se žalbom optuženog tvrdi da je kantonalni tužitelj, ne upozorivši, prilikom njihovog saslušanja kao svjedoka, tada već osuđene Č. I., K. Ž. i S. M. na princip – ne bis in idem, navedene svjedoke doveo u zabludu.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj 070-0-Kž-07-000530 od 18.12.2007. godine)

Vještačenje

6.

Članak 109. Zakona o kaznenom postupku Federacije Bosne i Hercegovine

VJEŠTAK FINANSIJSKE STRUKE NE MOŽE SE IZJAŠNjavATI O PITANJU ZAKONITOSTI POJEDINIH ISPLATA NOVCA, A NITI SE OD NJEGA MOŽE TRAŽITI TUMAČENJE PRAVNIH PROPISA, JER SE TAKVO VJEŠTAČENJE ODREĐUJE RADI UTVRĐIVANJA ILI OCJENU NEKE VAŽNE ČINJENICE OD KOJE OVISI POSTOJANJE KAZNENOG DJELA.

Iz obrazloženja:

U žalbama optuženici M. L. i H. G. između ostalog ukazuju da je nižestupanjski sud u odnosu na tačku 1. izreke pobijane presude nepotpuno cijenio nalaz i mišljenje vještaka finansijske struke H. D. vezano za isplatu iznosa od 50.000,00 KM. Ovo objašnjavaju time da se pomenuti vještak izjasnio da ta isplata nije bila protivzakonita, ali da je bila protivna „moralu“ i da je sve to bitno za ocjenu postojanja radnji djela za koje su oglašeni krivim. Time po mišljenju ovog suda, optuženici M. L. i H. G. u žalbama zastupaju shvatanje da se vještak finansijske struke može baviti i pitanjima da li je nešto zakonito ili nije, odnosno jednostavnije navedeno da se njegovi navodi mogu odnositi i na pravna pitanja i da ti odgovori u tom pravcu imaju obavezujući karakter. Međutim, očigledno je da su optuženici M. L. i H. G. izgubili iz vida da je ovaj vještak određen radi finansijskog vještačenja i da je posljedično tome svojim izjašnjenjima po pitanju zakonitosti isplate navedenog iznosa izašao iz domena takve vrste vještačenja. U stvari, na ovakvo pitanje vještak finansijske struke se i nije mogao izjašnjavati, jer je na to bio ovlašćen samo prvostupanjski sud a u žalbenom postupku ovaj kao drugostupanjski sud, pa se optuženici M. L. i H. G. pogrešno pozivaju na njegove (vještakove) navode o tom pitanju. Takva ocjena ovog suda se odnosi i na njihove ostale žalbene prigovore utemeljene na izjašnjenjima vještaka koja su pravne prirode, kao i one koja se odnose na „tumačenje Federalnog ministarstva finansija od 19.09.2002. godine“, koje pravilno nije uvažio ni prvostupanjski sud i u tom pogledu nije davao neke posebne ocjene, jer za takvo nešto nema potrebe, s obzirom na osnovnu postavku da je samo sud ovlašćen davati ovakva pravna tumačenja, pa se žalbeni prigovori optuženika M. L. i H. G. u kojima se zastupa drugačije shvatanje ukazuju kao neosnovani.

(Presuda Vrhovni sud Federacije Bosne i Hercegovine, broj 070-0-Kž-07-000194 od 17.04.2008.godine)

Nepostojanje samo jedne činjenice indicije

7.

Član 146. stav 1. tačka a) Zakona o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine

NE MOŽE SE ŽALBOM BRANITELJA USPJEŠNO DOVESTI U PITANJE POSTOJANJE OSNOVA ZA PRITVOR PROPISANOG U ČLANU 146. STAV 1. TAČKA a) ZKP FBiH SAMO OSPORAVANJEM UTVRĐENE OKOLNOSTI DA

OSUMNJIČENI NIJE PREDAO OSOBNU ISKAZNICU REPUBLIKE HRVATSKE IZ RAZLOGA ŠTO JE KAKO SE TO NAVODI NEMA, IMAJUĆI U VIDU DA JE PREMA OBRAZLOŽENJU POBIJANOG RJEŠENJA ZAKLJUČAK O POSTOJANJU OPASNOSTI OD BJEKSTVA OSUMNJIČENOG PRVOSTEPENI SUD ZASNOVAO I NA NIZU DRUGIH ČINJENICA INDICIJA, A TO JE DA ON NEMA STALNO ZAPOSLENJE U BOSNI I HERCEGOVINI, ZATIM DA ČESTO PUTUJE U REPUBLIKU HRVATSKU, A ŠTO SE VIDI IZ IZVJEŠTAJA POSTAJE GRANIČNE POLICIJE MALJEVAC, TE DA JE U REPUBLICI HRVATSKOJ OSTVARIO POSLOVNE VEZE SA LJUDIMA KOJI TAMO ŽIVE.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj 070-0-Kž-07-000467 od 25.09.2007. godine)

Osnovana sumnja i izvedeni dokazi

8.

Član 146. stav 1. Krivičnog zakona Federacije Bosne i Hercegovine

PRILIKOM ISPITIVANJA ŽALBE NA RJEŠENJE O PRITVORU NIJE MOGUĆE PREISPITIVATI OPRAVDANOST NAVODA OPTUŽENOG, DA SU U TOKU GLAVNOG PRETRESA IZVEDENI DOKAZI IZ KOJIH PROIZILAZI DA JE ON POSTUPAO U NUŽNOJ ODBRANI I DA NIJE UMIŠLJAJNO LIŠIO ŽIVOTA OŠTEĆENOG. OVO S OBZIROM DA JE PREMA NJEMU POTVRĐENA OPTUŽNICA ZA KRIVIČNO DJELO UBISTVA IZ ČLANA 166. STAV 1. KZ FBiH, ČIME JE PRIHVAĆENO POSTOJANJE OSNOVANE SUMNJE ZA TO KRIVIČNO DJELO. ČINJENIČNE I PRAVNE ZAKLJUČKE KOJI PROIZILAZE IZ DOKAZA PROVEDENIH TOKOM DOKAZNOG POSTUPKA NA KOJE SE POZVAO OPTUŽENI U SVOJOJ ŽALBI DONIJET ĆE SUDEĆE VIJEĆE NAKON OKONČANJA GLAVNOG PRETRESA.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj 070-0-Kž-07-000540 od 19.11.2007. godine)

Mogućnost ispitivanja optuženog

9.

Član 274. Zakona o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine **i**

Član 6. Evropske konvencije o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda

TUŽITELJ NEMA PRAVO UTJECATI NA VOLJU OPTUŽENOG DA SE ODREKNE SVOJIH PRAVA, A NITI MOŽE NA GLAVNOM PRETRESU USPJEŠNO STAVITI PRIJEDLOG ZA NJEGOVO ISPITIVANJE. OVO ZBOG TOGA, JER ISKLJUČIVO OD DISPOZICIJE VOLJE OPTUŽENOG OVISI DA LI ĆE SE ODREĆI SVOJIH PRAVA UKLUČUJUĆI I PRAVA DA NIJE DUŽAN DATI SVOJ ISKAZ, PA DOSLJEDNO TOME SAMO ON ILI NJEGOV BRANITELJ MOGU STAVITI PRIJEDLOG DA BUDE ISPITAN NA GLAVNOM PRETRESU.

Iz obrazloženja:

U smislu odredbe člana 6. Evropske konvencije o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda, pravo na pravično suđenje između ostalog obuhvata i ispunjenje principa jednakosti u postupanju, koje podrazumijeva da svaka strana u postupku mora imati mogućnost zastupanja odbrane od strane optuženog (i njegovog branitelja) ili optužbe od strane tužitelja pod uvjetima koji neće napraviti razliku u vidu dovođenja u nepovoljniji položaj i suštinsku razliku u odnosu na suprotnu stranku. Ovo je bilo važno naglasiti, kako bi se kao polazna osnova za rješavanje žalbenih prigovora tužitelja imale u vidu ne samo faktičke nejednakosti među strankama u postupku, već i njihove pravne razlike s obzirom da optužene osobe nisu samo stranka u postupku nego i mogući izvor saznanja o činjenicama. Upravo, radi ovoga procesna pravila postupka sadrže razrađeni princip *nemo prodere se ipsum* prema kojem niko nije dužan pružati dokaze protiv sebe. Taj princip podrazumijeva da organi krivičnog postupka među koje spada i tužitelj ne mogu djelovati na volju optuženog da dadne svoj iskaz a niti postoji mogućnost da kao suprotna strana predloži njegovo ispitivanje na glavnom pretresu. Takav prijedlog mogu staviti samo optuženi ili njegov branitelj, pa je u tom pravcu odredbom člana 274. ZKP FBiH propisano da se isti poučava (dakle, ne upozorava) o pravima koja mu pripadaju. Među ta prava svakako spadaju mogućnosti da kao optuženi iznosi činjenice i okolnosti, te predlaže dokaze u svoju korist. Ovo dalje znači, da isključivo od dispozicije volje optuženog ovisi da li će se odreći tih svojih prava i staviti dokazni prijedlog da bude ispitan na glavnom pretresu.

Sve naprijed izloženo jasno pokazuje, da suprotna strana u ovom slučaju tužitelj nema pravo na uspješno stavljanje takvog prijedloga nižestepenom sudu, jer bi time otvorio mogućnost da mu optuženi I. D. i A. B. koji su suprotna strana u postupku na njihovu štetu posluže kao izvor saznanja o činjenicama.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj 070-0-Kž-07-000465 od 07.02.2008. godine)

Zabranjen odgovor na pitanje

10.

Član 278. stav 1. Zakona o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine

NIJE POVRIJEĐENO PRAVO NA ODBRANU OPTUŽENOG AKO JE SUD VJEŠTAKU PSIHIJATRU ZABRANIO ODGOVOR NA PITANJE BRANITELJA – DA LI POSTOJI MOGUĆNOST GREŠKE KOD PREPOZNAVANJA NEKE OSOBE VIĐENE SAMO JEDANPUT. OVO IZ RAZLOGA, JER JE PSIHIJATRIJSKO VJEŠTAČENJE OBAVLJENO RADI UTVRĐIVANJA DA LI JE OPTUŽENI U VRIJEME UČINJENJA KRIVIČNOG DJELA BIO SPOSOBAN DA SHVATI ZNAČAJ SVOG DJELA I UPRAVLJA SVOJIM POSTUPCIMA, PA DOSLJEDNO TOME POSTAVLJENO PITANJE NIJE BILO U VEZI SA TIM VJEŠTAČENJEM.

Iz obrazloženja:

Neosnovano se žalbom branitelja ističe i da je prvostepeni sud povrijedio pravo optuženog na odbranu time što je zabranio odgovor na pitanje branitelja upućeno vještaku psihijatru - da li postoji mogućnost greške kod prepoznavanja pogotovo prepoznavanja lica koje je viđeno samo jedanput. Iz zapisnika o glavnom pretresu Kantonalnog suda u Bihaću od 26.10.2007. godine vidljivo je da je prvostepeni sud uskratio odgovor na navedeno pitanje branitelja upućeno vještaku zbog toga što postavljeno pitanje nije bilo u vezi sa nalazom i mišljenjem tog vještaka. Iz spisa predmeta vidljivo je da je naredbom Kantonalnog suda u Bihaću broj 001-0-K-07-000034 od 19.10.2007. godine naređeno vještaku neuropsihijatru da izvrši psihijatrijsko vještačenje optuženog radi utvrđivanja da li je u vrijeme učinjenja krivičnog djela bio sposoban da shvati značaj svog djela i da upravlja svojim postupcima. Iz navedenog jasno proizilazi da postavljeno pitanje branitelja nije bilo u vezi sa obavljenim vještačenjem. Kako u skladu sa članom 278. ZKP FBiH predsjednik vijeća ima pravo da zabrani odgovor na pitanje ako je to pitanje po njegovoj ocjeni nedopušteno ili nevažno za predmet, te kako je predsjednik vijeća prvostepenog suda dao obrazloženje zbog kojeg je zabranio odgovor na postavljeno pitanje a koje je u skladu sa stanjem stvari, ovaj sud nalazi da na taj način prvostepeni sud nije povrijedio pravo odbrane optuženog.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj 070-0-Kž-07-000579 od 29.01.2008. godine)

Pitanje pravne ocjene djela

11.

Član 289. stav 2. Zakona o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine

PITANJE DA LI RADNJE OPTUŽENOG KOJE SU MU STAVLJENE NA TERET OPTUŽNICOM I ZA KOJE JE OGLAŠEN KRIVIM PRVOSTEPENOM PRESUDOM PREDSTAVLJAJU JEDNO PRODUŽENO KRIVIČNO DJELO ILI DVA KRIVIČNA DJELA UČINJENA U STJECAJU JE PITANJE PRAVNE OCJENE DJELA.

Iz obrazloženja:

Pitanje da li radnje optuženog koje su mu stavljene na teret optužnicom i za koje je oglašen krivim prvostepenom presudom predstavljaju jedno produženo krivično djelo ili dva krivična djela učinjena u stjecaju je pitanje pravne ocjene djela. Kako je odredbom člana 295. stav 2. ZKP FBiH propisano da sud nije vezan za prijedloge iz optužnice u pogledu pravne ocjene djela, neosnovano se žalbom branitelja ističe da je prvostepeni sud, pravno kvalificirajući radnje optuženog za koje je oglašen krivim prvostepenom presudom, a koje je kantonalni tužitelj u optužnici pravno kvalificirao kao jedno produženo krivično djelo razbojništva iz člana 289. stav 2. u vezi sa članom 55. KZ FBiH, kao dva krivična djela razbojništva iz člana 289. stav 2. u vezi sa stavom 1. KZ FiH, učinjena u stjecaju, prekoračio optužbu, tj. postupio protivno odredbi člana 295. ZKP FBiH.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj 070-0-Kž-07-000579 od 29.01.2008. godine)

Neblagovremena dopuna žalbe

12.

Član 326. Zakona o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine

AKO BRANITELJ NA SJEDNICI VIJEĆA DRUGOSTEPENOG SUDA, PRED A PODNESAK NASLOVLJEN KAO "IZJAŠNENJE BRANITELJA" U KOM E SU SADRŽANI NOVI ŽALBENI NAVODI, ONDA TAJ PODNESAK PO SVOJOJ PRAVNOJ PRIRODI PREDSTAVLJA DOPUNU ŽALBE OPTUŽENOG, KOJA JE DATA VAN ŽALBENOG ROKA, PA SE KAO NEBLAGOVREMENA NE MOŽE NI UZETI U RAZMATRANJE.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj 070-0-Kž-07-000449 od 06.11.2007. godine)

GRADANSKO PRAVO

OBLIGACIONO PRAVO – OPĆI DIO

1.

Član 372. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima

POTRAŽIVANJE ZATEZNIH KAMATA KAO SAMOSTALNOG POTRAŽIVANJA (NA VEĆ PLAĆENI GLAVNI DUG) ZASTARJEVA U ROKU OD TRI GODINE OD DANA NASTANKA ODNOSNO DOSPJELOSTI SVAKOG POJEDINOG DAVANJA.

Iz obrazloženja:

Protivtužbenim zahtjevom tuženi je od tužitelja tražio zateznu kamatu obračunatu na pojedine iznose potraživanja po računima za isporučeno gorivo u periodu od 1.1.1996. godine do 7.2.2000. godine u ukupnom iznosu od 448.064,99 KM. Prema nalazu finansijskog vještaka, zadnje potraživanje na koje tuženi traži zateznu kamatu dospjelo je za naplatu 7.2.2000. godine, a sva ostala potraživanja po pojedinim računima dospjela su prije ovog datuma. Kako je tuženi protivtužbu u ovom predmetu podnio prvi put svojim podneskom zaprimljenim u prvostepenom postupku dana 19.2.2003. godine, to su prošle tri godine od dospelosti i zadnjeg pojedinog potraživanja na koje je tuženi imao pravo tražiti zakonsku zateznu kamatu zbog kašnjenja tužitelja u isplati, a pogotovo je taj rok prošao za sva potraživanja po ranijim računima koji su predmet protivtužbenog zahtjeva.

Tuženi se u reviziji neosnovano poziva na opšti petogodišnji rok zastarjelosti potraživanja iz člana 371. ZOO, jer potraživanje zatezних kamata kao samostalno potraživanje po odredbi člana 372. stav 1. ZOO zastarjeva u roku od tri godine od dana nastanka, a u ovom predmetu tuženi je protivtužbom tražio samo zateznu kamatu, pošto je glavno potraživanje po svim računima za isporučenu robu već prestalo isplatom prije 7.2.2000. godine.

(Presuda Vrhovnog suda FBiH broj:070-0-Rev-06-000239-2 od 18.12.2007.godine)

OBLIGACIONO PRAVO – UGOVORI

2.

Član 897., 901. stav 1., 922. stav 1. i 942. Zakona o obligacionim odnosima

Član 10. tačka 3. i član 18. Opštih uslova za osiguranje lica od posljedica nesretnog slučaja (nezgode).

KAD JE MEĐU STRANKAMA ZAKLJUČEN UGOVOR O OSIGURANJU LICA VISINA OSIGURANE SUME NE UTVRĐUJE SE PO ODREDBAMA ČLANA 200. ZOO, VEĆ PO ODREDBAMA UGOVORA O KOLEKTIVNOM OSIGURANJU, OPŠTIM USLOVIMA ZA OSIGURANJE LICA OD POSLJEDICA NESRETNOG SLUČAJA I TABLICAMA ZA ODREĐIVANJE POSTOTKA TRAJNOG GUBITKA OPĆE RADNE SPOSOBNOSTI (INVALIDITETA) KAO POSLJEDICE NESRETNOG SLUČAJA (NEZGODE).

Iz obrazloženja:

U nižestepenom postupku je kao nesporno utvrđeno da je tužitelj u vrijeme povrijeđivanja 6.1.2003. godine bio osiguran od posljedica nesretnog slučaja po ugovoru o osiguranju-polici zaključenoj između njegovog poslodavca kao ugovarača osiguranja i tuženog kao osiguravača, a za period od 1.2.2002. godine do 1.2.2003. godine.

U toj polici osiguranja visina osigurane svote (član 942. ZOO) za slučaj potpunog (100%) invaliditeta ugovorena je na iznos od 71.111,00 KM, a stepen invaliditeta tužitelja nakon povrijeđivanja u nižestepenim postupku je utvrđen u procentu od 17%. Nesporno je da je tuženi tužitelju već platio dio osigurane svote u procentu od 9% od ukupne svote na koju je osiguran (platio mu je 6.400,00 KM), pa je osnovan tužiteljev zahtjev da mu tuženi isplati i razliku o procentu od 8% odnosno u novcu iznos od 5.688,90 KM koliko tužitelj i potražuje u ovom sporu. Ova obaveza tuženog proizilazi iz odredaba člana 897., 901. stav 1., 922., stav 1., 942. ZOO kao i odredaba člana 10. tačka 3 i člana 18. Opštih uslova za osiguranje lica od posljedica nesretnog slučaja (nezgode) koji su sastavni dio ugovora o kolektivnom osiguranju radnika ugovarača osiguranja (član 1. tih Uslova), pa su nižestepeni sudovi pogrešno primjenili materijalno pravo kad su zahtjev tužitelja podveli pod odredbe ZOO o odgovornosti zbog prouzrokovanja štete umjesto pod odredbe ispunjenja ugovornih obaveza.

Stoga je prvostepeni sud pogrešno primjenio odredbe člana 200. ZOO i tužitelju po slobodnoj ocjeni dosudio novčanu satisfakciju za umanjene opšte životne sposobnosti u iznosu od 4.000,00 KM, a i drugostepeni sud je pogrešno primjenio materijalno pravo kada je u cijelosti odbio tužbeni zahtjev smatrajući da tužitelj u ovom sporu traži naknadu materijalne štete zbog izgubljene zarade usljed umanjene radne sposobnosti a koju da nije dokazao. Tužitelju po ugovoru o osiguranju traženi iznos pripada zbog nastalog trajnog invaliditeta u stepenu utvrđenom po vještaku medicinske struke a na osnovu Tablica tuženog za određivanje postotka trajnog gubitka opće radne sposobnosti (invaliditeta) kao posljedice nesretnog slučaja (nezgode). Ove Tablice su takođe sastavni dio Općih uslova i svakog pojedinog ugovora o osiguranju lica od posljedica nesretnog slučaja. Iz spisa slijedi da je vještak svoj nalaz i mišljenje o stepenu invaliditeta tužitelja temeljio upravo na pomenutim Tablicama, pa je osnovana reviziona tvrdnja da je izraz

„invaliditet“, u smislu ugovora o osiguranju i pomenutih Opštih uslova i Tablica, isto što i izraz „trajni gubitak opće radne sposobnosti“.

(Presuda Vrhovnog suda FBiH broj: 070-0-Rev-07-000817 od 18.12.2007.godine)

STAMBENO PRAVO

3.

Član 52. stav 2. Zakona o stambenim odnosima

Član 203. stav 1. Zakona o prostornom uređenju

RANIJEM NOSIOCU STANARSKOG PRAVA NA STANU U ZGRADI SRUŠENOJ RJEŠENJEM ORGANA UPRAVE ZBOG DOTRAJALOSTI, OPĆINA I KORISNIK ZEMLJIŠTA DUŽNI SU, UKOLIKO MU NE MOGU OBEZBJEDITI SMJEŠTAJ KOJI ZADOVOLJAVA NJEGOVE MINIMALNE POTREBE STANOVANJA, ISPLATITI NOVČANU VRIJEDNOST OVE ČINIDBE.

Iz obrazloženja:

Prema odredbama člana 203. stav 1. Zakona o prostornom uređenju važećeg u vrijeme rušenja zgrade u kojoj je tužitelj imao stan, općinski organ uprave nadležan za poslove građenja po službenoj dužnosti ili na zahtjev zainteresovanog lica rješenjem određuje rušenje građevine za koju se utvrdi da zbog fizičke dotrajalosti, elementarnih nepogoda i većih oštećenja ne može dalje da služi svojoj namjeni ili da predstavlja opasnost po život i zdravlje ljudi, okolne objekte i saobraćaj. Prema stavu drugom istog člana rješenje iz stava jedan ne može se izvršiti dok se nosiocu stanarskog prava, korisniku stana odnosno vlasniku stana koji stanuje u građevini određenoj za rušenje ne obezbijedi drugi stan koji zadovoljava njegove minimalne potrebe stanovanja u skladu sa odredbama zakona kojim se uređuju stambeni odnosi. Prema odredbama člana 52. stav 2. Zakona o stambenim odnosima propisano je da kad se zgrada u kojoj je stan mora rušiti na osnovu pravosnažnog rješenja nadležnog organa, korisnici stana se mogu iseliti tek pošto im zainteresovano lice odnosno stambeni organ obezbijedi drugi stan koji zadovoljava njihove minimalne potrebe stanovanja.

U vrijeme rušenja zgrade tužitelj zbog ratnih dejstava nije više stanovao u spornom stanu, ali iz utvrđenja nižestepenih sudova proizlazi da je 27.07.1998. godine kao izbjeglica blagovremeno podnio zahtjev za vraćanje stana u posjed po odredbama člana 5. stav 1. Zakona o prestanku primjene Zakona o napuštenim stanovima, pa se i dalje smatra nosiocem stanarskog prava na tom stanu. To pravo priznato mu je i tačkom I konačnog rješenja pravnog prednika drugotuženog – Gradske općine M. od 15.05.2003. godine.

Nesporno je da ni prvotuženi (zainteresovano lice) ni drugotuženi (stambeni organ) tužitelju nisu obezbijedili drugi stan. U međuvremenu 06.12.2000. godine prema Zakonu o prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo prestala je zakonska mogućnost da se tužitelju dodijeli stanarsko pravo na nekom drugom stanu, pa su tuženi, i po mišljenju ovog suda, tužitelju dužni solidarno isplatiti novčanu protuvrijednost činidbe umjesto obaveze da mu osiguraju minimalne stambene uvjete u smislu Zakona o prostornom uređenju i Zakona o stambenim odnosima.

Kako je drugostepeni sud zanemario pomenute odredbe materijalnog prava, u nižestepenom postupku je i činjenično stanje nepotpuno utvrđeno, jer je prvostepeni sud vještačenjem utvrđivao tržišnu vrijednost srušenog stana, a ne vrijednost drugog stana koji bi zadovoljavao minimalne potrebe stanovanja tužitelja i njegovih članova domaćinstva.

(Presuda Vrhovnog suda FBiH broj: 070-0-Rev-07-000609 od 15.05.2008. godine)

RADNO PRAVO

4.

Član 86. tačka 5. Zakona o radu

Član 30., 83., 103. i 137. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju

KADA ZAPOSLENIK U TOKU IZVRŠNOG POSTUPKA PO PRESUDI ZA VRAĆANJE NA POSAO, PO VLASTITOM IZBORU ODE U STAROSNU PENZIJU SA 60 GODINA ŽIVOTA I 35 GODINA STAŽA, NEMA PRAVO OD POSLODAVCA POTRAŽIVATI RAZLIKU IZMEĐU PENZIJE KOJU PRIMA I PLAĆE KOJU BI PRIMAO DA JE OSTAO NA RADU DO 65 GODINA ŽIVOTA.

Iz obrazloženja:

I po mišljenju ovog suda, tužbeni zahtjev tužitelja u ovom sporu nije osnovan iz razloga koje je naveo prvostepeni sud u svojoj presudi tj. činjenici da je tužitelj podnošenjem zahtjeva za ostvarivanje prava na starosnu penziju sam izabrao svoj status penzionera, a ne radnika. Na taj način konkludentnom radnjom otkazao je ugovor o radu sa pravnim prednikom tuženih (član 86. tačka 5. Zakona o radu) pa su njegova prava iz radnog odnosa prestala 1.2.2001.godine od kada mu je privremenim rješenjem Zavoda PIO M. od 10.3.2001.godine priznato pravo na starosnu penziju po odredbama člana 30. i 137. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju – ZPIO (nakon navršenih 60 godina života i 35 godina mirovinskog staža).

Nebitna je revizijska tvrdnja tužitelja da je zbog nedostatka sredstava za život bio prinuđen tražiti penziju jer da tuženi nisu postupili po ranijoj pravosnažnoj presudi

prvostepenog suda i vratili ga na posao. On ne poriče da sve od 1.2.2001.godine prima starosnu penziju, a prema odredbi člana 103. ZPIO pravo na penziju može se ostvariti samo poslije prestanka osiguranja, dakle, radnog odnosa (član 83. ZPIO). Pri tome je nebitno i što postupak izvršenja pravosnažne presude prvostepenog suda za tužiteljevo vraćanje na posao još traje, jer se tužitelj već 1.2.2001.godine opredjelio za odlazak u penziju, a ne za nastavljanje radnog odnosa.. Zbog toga njegova revizija na odbijajuće odluke nižestepenih sudova nije osnovana.

(Presuda Vrhovnog suda FBiH broj: 070-0-Rev-07-000929 od 29.5.2008.godine)

5.

Član 112., 117. i 119. Zakona o radu

Član 74. Kolektivnog ugovora za službenike organa uprave i sudske vlasti u Federaciji Bosne i Hercegovine.

Preporuka broj: 91 Međunarodne organizacije rada

ODREDBE KOLEKTIVNOG UGOVORA MOGU SE MIJENJATI SAMO U ZAKONSKOJ PROCEDURI.

PREPORUKA MEĐUNARODNE ORGANIZACIJE RADA JE NIŽI PRAVNI AKT OD KONVENCIJE I NEMA OBAVEZUJUĆI KARAKTER.

Iz obrazloženja:

Iz utvrđenja nižestepenih sudova proizilazi da su tužitelji u spornom periodu bili uposlenici O.s. u S., da je dana 2.4.2007.godine tuženi sa Samostalnim sindikatom organa uprave i sudske vlasti u FBiH potpisao Sporazum o uređenju odnosa o primjeni Kolektivnog ugovora za službenike u organima uprave i sudske vlasti u Federaciji BiH u kome su predvidjeli da se odredbe člana 24., 31. i 32. granskog Kolektivnog ugovora kojima se regulišu odredbe o plaćama, toplom obroku i regresu, neće primjenjivati na području TK sve dok se u budžetu ne osiguraju potrebna finansijska sredstva. Taj Sporazum nije objavljen u službenim glasilima Federacije BiH niti TK. Takođe je utvrđeno, a na osnovu nalaza i mišljenja vještaka finansijske struke, da je tuženi tužiteljima za potraživanja iz tužbe isplatio manje iznose po svim osnovama.

Imajući u vidu ovako utvrđeno činjenično stanje prvostepeni sud je udovoljio tužbenom zahtjevu uz obrazloženje da Sporazum, kojim je utvrđeno da se neće primjenjivati odredbe člana 24., 31. i 32. granskog Kolektivnog ugovora, ne može djelimično mijenjati taj Kolektivni ugovor niti prolongirati primjena bilo koje odredbe tog ugovora.

Drugostepeni sud je odlučujući o žalbi tuženog preinačio prvostepenu presudu i tužitelje odbio sa tužbenim zahtjevom smatrajući da Sporazum od 2.4.2002. godine predstavlja novi kolektivni ugovor, a pozivom na preporuku broj 91. Međunarodne

organizacije rada (MOR-a), koja se općenito odnosi na kolektivne ugovore. Ovakav stav drugostepenog suda, po ocjeni ovog suda, nije pravilan.

Drugostepeni sud nije imao u vidu pravnu prirodu „preporuke“ MOR-a koja je niži pravni akt od konvencije, jer služi samo kao orijentacija državama članicama za preduzimanje mjera zakonodavne i izvršne prirode. Preporuka ima karakter savjeta, upute nacionalnom zakonodavstvu pojedinih država o tome kako bi bilo poželjno da se pravno regulišu pitanja iz oblasti zaštite radnika. Preporuka nema obavezujući karakter i njome se samo u nekim slučajevima predviđaju odredbe o većoj zaštiti nego što je predviđena u odredbama konvencija.

Imajući u vidu navedeno te činjenicu da preporuka nema značenje ni pravnu snagu konvencije, koja ima prioritet nad domaćim zakonodavstvom ukoliko je domaći zakon u suprotnosti sa konvencijom, to je drugostepeni sud pogrešno primjenio materijalno pravo kad je preinačio prvostepenu presudu i odbio tužbeni zahtjev tužitelja pozivom na pomenutu preporuku, a pri tome nije primjenio važeće zakonske propise kojima je regulisana procedura zaključivanja i izmjene kolektivnog ugovora – član 111. do 121. Zakona o radu i član 74. i 78. granskog Kolektivnog ugovora. Stoga Sporazum između Vlade TK i Sindikata tužitelja kojim se prolongira primjena odredaba člana 24., 31. i 32. granskog Kolektivnog ugovora ne predstavlja izmjenu tog ugovora za područje tuženog i ne proizvodi pravno dejstvo za tužitelje.

(Presuda Vrhovnog suda FBiH broj: 070-0-Rev-06-001520 od 3.7.2007.godine)

6.

Član 9. Zakona o štrajku

ZA VRIJEME ŠTRAJKA PRAVA RADNIKA IZ RADNOG ODNOSA MIRUJU, PA IM POSLODAVAC NIJE DUŽAN ISPLAĆIVATI PLAĆU ZA VRIJEME U KOME NE RADE.

Iz obrazloženja:

Pobijanom presudom tužiteljima je dosuđena isplata osnovne plaće i razlike osnovne plaće, uvećane za minuli rad, za period od 1.6.2000.godine do 30.9.2004.godine. Visina traženih iznosa plaća tužiteljima je pravilno utvrđena u skladu sa kolektivnim ugovorom, pravilnikom o radu i ugovorom o radu, a kako je propisano članom 68. Zakona o radu.

Tuženi u reviziji osporava tužiteljima pravo na isplatu plaća za vrijeme štrajka od 1.5.2003.godine do 30.9.2004.godine, a nižestepeni sudovi tužiteljima dosuđuju plaće i za vrijeme štrajka i prekida rada u spornom periodu . Takvu odluku drugostepeni sud u pobijanoj odluci temelji na odredbama člana 9. Zakona o štrajku („ Službene novine Federacije BiH“, broj: 14/2000) prema kojoj „zaposleniku koji je sudjelovao u štrajku

plaća se može smanjiti srazmjerno vremenu sudjelovanja u štrajku u skladu sa kolektivnim ugovorom i pravilnikom o radu.“

Kolektivnim ugovorom o pravima i obavezama poslodavaca i zaposlenika u oblasti proizvodnje i prerade metala u Federaciji BiH („Službene novine Federacije BiH“, broj: 30/2000) u odredbama člana 73. , 74. i 75. nije regulisano pitanje prava na naknadu plaće za vrijeme štrajka i prekida rada, niti je to regulisano članom 106., 107. i 108. Pravilnika o radu tuženog iz novembra 2000.godine. Polazeći od činjenice da pravo na isplatu plaće nije riješeno niti kolektivnim ugovorom niti pravilnikom o radu te da poslodavac zaposlenicima za vrijeme štrajka nije isplaćivao ni umanjenju plaću, dugostepeni sud smatra da tužitelji imaju pravo na plaću i za vrijeme štrajka a prema odredbi člana 11. ugovora o radu.

Po ocjeni ovog suda izraženi pravni stav drugostepenog suda nije pravilan.

S obzirom da ostvarivanje prava na štrajk ima za posljedicu suspenziju izvršavanja rada na strani zaposlenika to podrazumjeva i suspenziju obaveze poslodavca da zaposlenika plaća za neizvršeni rad. Zaposlenik nije dužan raditi, a poslodavac mu nije dužan isplaćivati plaću. Ta temeljna ideja izražena je u članu 9. Zakona o štrajku, s tim što može biti korigovana kolektivnim ugovorom i pravilnikom o radu, a što u predmetnom sporu nije slučaj. Štrajk prema koncepciji Zakona o štrajku dovodi do mirovanja radnog odnosa. Za vrijeme njegova trajanja miruju temeljna prava i obaveze subjekata radnog odnosa pa se osnovano u reviziji tvrdi da tužitelji nemaju pravo na plaću za vrijeme štrajka. Zbog toga je ovaj sud djelimičnim usvajanjem revizije tuženog pobijanu presudu preinačio tako što je tužbeni zahtjev tužitelja, kojima je dosuđena plaća i za vrijeme trajanja štrajka, odbio za dosuđene iznose plaća od 4.6.2003.godine do 30.9.2004.godine.

(Presuda Vrhovnog suda FBiH broj: 070-0-Rev-07-001747 od 17.4.2008.godine)

NADLEŽNOST

7.

Član 2., 4. , 5., 8. i 27. Zakona o proračunima-budžetima u Federaciji Bosne i Hercegovine

Član 16. Zakona o parničnom postupku

ZA ODLUČIVANJE O ZAHTJEVU BUDŽETSKOG KORISNIKA ZA ISPLATU ODOBRENIH SREDSTAVA U BUDŽETU NIJE NADLEŽAN SUD.

Iz obrazloženja:

Prema Zakonu o proračunima – budžetima u Federaciji Bosne i Hercegovine (“Službene novine FBiH”, broj: 20/98) koji je važio u vremenu iz koga potiče

potraživanje tužitelja Univerziteta "Dž.B." iz M. u ovom sporu (dio plaća njegovih zaposlenika za maj i juni 2002. godine) budžet je **procjena** godišnjih prihoda i izdataka i drugih plaćanja Federacije, kantona i općina koje odobravaju Parlament, odnosno zakonodavna tijela kantona, te gradskih i općinskih vijeća. Unutar svakog kantonalnog ministarstva finansija uspostavlja se trezor koji planira i izvršava budžet, vrši njegov nadzor, upravlja novcem, vodi jedinstveni račun trezora i računovodstva u skladu sa dobivenim ovlaštenjima (član 2., 4. i 5. tog zakona).

Prema odredbama člana 8. stav 2. i 3. tog zakona svi izdaci utvrđeni u budžetu moraju biti uravnoteženi sa prihodima, a iznosi utvrđeni u budžetu smatrat će se maksimalnim svotama, pa se sva povećanja ili smanjenja izdataka moraju riješiti izmjenama i dopunama budžeta. Način izvršenja budžeta uređuje se zakonom o izvršenju budžeta. U konkretnom slučaju u članu 6. Zakona o izvršenju budžeta HNK za 2002. godinu („Službene novine HNK“, broj 3/02) propisano je da se Budžet izvršava na osnovu tromjesečnih planova za izvršenje Budžeta, a u skladu sa likvidnim mogućnostima Budžeta. Grantovi se raspoređuju procentualno u skladu sa planom i izvršenjem Budžeta.

Prema odredbama člana 27. Zakona o proračunima – budžetima u FBiH ministarstva koja su nadležna za budžetske korisnike, utvrđuju iznose odnosnih budžetskih korisnika u okviru odobrenih sredstava. Ministar finansija ima pravo riješenjem obustaviti od izvršenja odluku koja je u suprotnosti sa zakonom ili budžetom, a budžetski korisnik ima pravo prigovora na takvo rješenje Vladi u roku od 8 dana od prijema rješenja. Odluka Vlade je konačna.

Iz svega ovoga slijedi da je zahtjev, kakav je u ovoj parnici postavio tužitelj Univerzitet protiv Kantona HNK, zapravo zahtjev za izvršenje budžeta (za maj i juni 2002. godine) o kome mora odlučiti zakonodavni odnosno upravni organ kantona. To nije građansko-pravni spor koji se rješava po procesnim odredbama ZPP-a (član 1.) odnosno materijalno-pravnim odredbama Zakona o obligacionim odnosima. Zakon o proračunima – budžetima u Federaciji Bosne i Hercegovine, odnosno Zakon o Budžetu HNK za 2002. godinu i Zakon o izvršenju tog Budžeta su *lex specialis* u odnosu na sve druge kako procesne tako i materijalno-pravne propise, a kako je to predviđeno i u članu 1. stav 2. Zakona o proračunima – budžetima u Federaciji BiH.

Kako sud, prema odredbi člana 16. ZPP-a u toku cijelog postupka, po službenoj dužnosti, pazi na svoju stvarnu nadležnost, to je ovaj sud, odlučujući o reviziji tuženog, primjenom odredbe člana 249. stav 2. ZPP-a, reviziju tuženog uvažio, obje nižestepene presude ukinuo i tužbu odbacio.

(Rješenje Vrhovnog suda FBiH broj: 58 0 P 007449 07 Rev od 15.1.2008.godine)

PARNIČNI POSTUPAK

8.

Član 240. stav 1. tačka 2. i član 241. Zakona o parničnom postupku

KAD SE REVIZIJA IZJAVLJUJE SAMO ZBOG POGREŠNE PRIMJENE MATERIJALNOG PRAVA VRHOVNI SUD NIJE OVLAŠTEN PAZITI NA POVREDE ODREDABA PARNIČNOG POSTUPKA KOJE SE NE ODNOSU NA STRANAČKU SPOSOBNOST I ZASTUPANJE.

Iz obrazloženja:

Prvostepeni sud na osnovu provedenih dokaza, a naročito saslušanja tužiteljice kao parnične stranke, utvrđuje da je tužena tužiteljici-advokatu dala punomoć za zastupanje i stoga djelimično udovoljava njenom tužbenom zahtjevu za isplatu nagrade za zastupanje tužene. No, drugostepeni sud u sjednici vijeća, bez otvaranja rasprave, prvostepenu presudu preinačava i ovaj tužbeni zahtjev odbija u cijelosti utvrđujući da saslušanje tužiteljice kao parnične stranke nije „odgovarajući“ dokaz, jer da se jedino uvidom u spis prvostepenog suda u kome je tužiteljica zastupala tuženu moglo utvrditi da li je tužiteljica zaista predala punomoć u taj spis i kada je to učinila. Na ovaj način, bez obzira što prvostepeni sud u svojoj presudi tvrdi suprotno, drugostepeni sud utvrđuje drugačije činjenično stanje, a bez zakazivanja rasprave po odredbi člana 217. stav 2. ZPP-a i ponovnog saslušanja tužiteljice kao parnične stranke. Tako je drugostepeni sud počinio povredu odredaba parničnog postupka iz člana 209. u vezi sa članom 229. stav 1. i 3. ZPP-a.

No, tužiteljica reviziju izjavljuje samo zbog pogrešne primjene materijalnog prava, a ne i zbog povrede odredaba parničnog postupka, a na povredu koje je počinio drugostepeni sud ovaj sud nije ovlašten paziti po službenoj dužnosti (član 241. ZPP-a). Ovo zbog toga što je odredbama novog ZPP-a ranije načelo materijalne istine reducirano načelom dispozicije stranaka (član 3. i 7. ZPP-a).

(Presuda Vrhovnog suda FBiH: broj: 070-0-Rev-06-001589 od 13.12.2007. godine)

9.

Član 323. stav 2. i član 336. stav 1. Zakona o parničnom postupku

ROK OD OSAM DANA IZ ČLANA 336. ST. 1. ZPP-a ZA ISPRAVKU ILI DOPUNU PODNESKA NIJE PREKLUZIVNI, VEĆ SUDSKI ROK, KOJI SE U OPRAVDANOM SLUČAJU MOŽE PRODUŽITI.

Iz obrazloženja:

Pogrešno je shvatanje drugostepenog suda da je rok iz člana 336. stav 1. ZPP-a zakonski prekluzivni rok i da se „ne može produžavati ni u situaciji postojanja objektivnih i opravdanih razloga koji su doveli do propuštanja roka“.

Rok iz člana 336. stav 1. ZPP-a je sudski rok koga određuje sud i ne može biti duži od 8 dana (može biti kraći). Međutim, prema odredbi člana 323. stav 2. ZPP-a, rok koji sud odredi može se izuzetno produžiti na prijedlog zainteresovane osobe ako za to postoje opravdani razlozi. Prema stavu 3. ovog člana prijedlog za produženje roka se mora podnijeti prije protoka roka čije se produženje traži.

Iz spisa slijedi upravo to – da je prvostepeni sud rješenjem, koje je tužitelj primio 24.04.2006. godine, tužitelja pozvao da u roku od 8 dana dostavi tačnu adresu tuženog, da se tužitelj, čije se sjedište ne nalazi u sjedištu suda, u tu svrhu obratio registarskom odjelu prvostepenog suda dana 27.04.2006. godine te da je istog dana od prvostepenog suda tražio produžetak roka za dostavu tačne adrese tuženog. Ovaj podnesak tužitelj je prvostepenom sudu poslao preporučenom poštanskom pošiljkom dana 28.04.2006. godine, dakle, prije protoka roka čije se produženje traži, a koji je isticao 03.05.2006. godine što konstatuje i drugostepeni sud u pobijanom rješenju.

Iz navedenog slijedi da je drugostepeni sud počinio povredu odredaba parničnog postupka iz člana 209. ZPP-a jer je nepravilno primjenio odredbe člana 323. i 336. istog zakona, a što je uticalo na donošenje zakonite i pravilne odluke.

(Rješenje Vrhovnog suda FBiH broj: 070-0-Rev-07-000289 od 13.3.2008.godine)

10.

Član 456. stav 1. važećeg Zakona o parničnom postupku

Član 495. stav 1. i 2. prethodnog Zakona o parničnom postupku,

Član 145. preuzetog Zakona o parničnom postupku

PRVOSTEPENI SUD JE PRAVILNO POSTUPIO KAD JE DRUGOSTEPENU PRESUDU VIŠEG SUDA OD 16.11.1993. GODINE, DONIJETU PO ŽALBI STRANKE NA PRVOSTEPENU PRESUDU OSNOVNOG SUDA OD 27.9.1990. GODINE, STRANCI DOSTAVIO DANA 21.06.2000. GODINE PRIMJENOM ODREDBI ČLANA 145. PREUZETOG ZPP-a.

Iz obrazloženja:

Prvostepena presuda Osnovnog suda u T. donijeta je 27.09.1990. godine.

Prema odredbama člana 456. stav 1. važećeg ZPP-a (stupio na snagu 05.11.2003. godine), ako je prije stupanja na snagu tog zakona donesena prvostepena odluka kojom se

postupak pred prvostepenim sudom završava daljnji postupak provest će se prema dosadašnjim propisima.

Prije stupanja na snagu važećeg zakona bio je na snazi Zakon o parničnom postupku objavljen u Službenim novinama Federacije BiH broj 42/98 i 3/99, koji je u članu 495. stav 1. propisivao da, ako je prije stupanja na snagu tog zakona donesena prvostepena odluka kojom se postupak pred prvostepenim sudom završava, daljnji postupak provešće se prema dosadašnjim propisima. Stavom 3. istog člana propisano je i da će se o reviziji izjavljenoj protiv pravosnažne odluke drugostepenog suda u postupku koji je pokrenut prije stupanja na snagu tog zakona, rješavati po pravilima parničnog postupka koja su važila do dana stupanja na snagu tog zakona.

Do dana stupanja na snagu tog zakona (11.11.1998. godine) bio je na snazi Zakon o parničnom postupku objavljen u „Službenom listu SFRJ“, broj 4/77 (sa kasnijim izmjenama), a koji je preuzet kao republički zakon Zakonom o preuzimanju ZPP-a („Službeni list RBiH“, broj: 2/92 i 13/94). Po odredbama člana 382. stav 1. tog preuzetog zakona protiv pravomoćne presude donesene u drugom stepenu stranke mogu izjaviti reviziju u roku od 30 dana od dana dostave prepisa presude.

Nižestepeni sudovi su utvrdili da je prvotužiteljici prepis drugostepene presude Višeg suda u T. od 16.11.1993. godine, dostavljen 21.06.2000. godine i to putem oglasne table suda.

Ne stoje revizione tvrdnje tužiteljice da je ovakav način dostave nezakonit, jer iz spisa slijedi da je pomenuta dostava izvršena u cijelosti po odredbama člana 145. tada važećeg preuzetog ZPP-a. Naime, prema podacima spisa, prvostepeni sud je drugostepenu presudu poslao punomoćniku tužiteljice na adresu iz punomoći preporučenom poštanskom pošiljkom, dana 31.03.2000. godine, ali se pošiljka vratila neuručena sa napomenom da je primalac nepoznat.

Odredbom člana 145. stav 4. tada važećeg preuzetog ZPP-a propisano je da kad punomoćnik stranke do dostave drugostepene presude kojom se postupak završava, promijeni prebivalište ili stan, a ne obavijesti o tome sud, dostava će se obaviti kao da punomoćnik nije ni postavljen. Stoga je prvostepeni sud, kako iz spisa slijedi, drugostepenu presudu tužiteljici dana 04.05.2000. godine poslao na adresu iz tužbe, ali se i ta preporučena pošiljka vratila neuručena sa napomenom „nepoznat“.

Tek nakon toga prvostepeni sud je, primjenom odredbe člana 145. stav 2. preuzetog ZPP-a, drugostepenu presudu prvotužiteljici dostavio putem oglasne table suda dana 13.06.2000. godine, pa se prema odredbi člana 145. stav 3. preuzetog ZPP-a dostava smatra obavljenom nakon proteka 8 dana od dana stavljanja pismena na oglasnu ploču suda, dakle, 21.06.2000. godine.

(Rješenje Vrhovnog suda FBiH broj: 070-0-Rev-07-000799 od 8.5.2008. godine)

UPRAVNO PRAVO

1.

Članovi 28. stav 1. tačka 3. Zakona o upravnom postupku

Članovi 14a., 14b i 14c. Zakona o doprinosima

Član 1. Zakona o poreznoj upravi Federacije Bosne i Hercegovine

ZA DONOŠENJE RJEŠNJA O OBRAČUNU I UPLATI DOPRINOSA ZA OBAVEZNO ZDRAVSTVENO OSIGURANJE NADLEŽNA JE POREZNA UPRAVA KANTONALNOG UREDA, DOK KANTONALNI ZAVOD OSIGURANJA MOŽE VRŠITI KONTROLU PRAVILNOSTI OBRAČUNAVANJA UPLAĆIVANJA SREDSTAVA ZA OBAVEZNO ZDRAVSTVENO OSIGURANJE.

Iz obrazloženja:

U ovoj upravnoj stvari rješava se pozitivan sukob nadležnosti u upravnom postupku između Zavod zdravstvenog osiguranja Unsko-sanskog kantona Bihać i Porezne uprave Kantonalnog ureda Bihać Inspektorat u predmetu kontrole obračuna i uplate doprinosa za obavezno zdravstveno osiguranje, podnesen u smislu člana 34. stav 1. Zakona o upravnom postupku („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine“, broj 2/98 i 48/99).

Prema dredbi člana 14a. Zakona o doprinosima („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine“, broj 35/98, 54/00,16/01,37/01 i 1/02) u slučaju neplaćanja doprinosa u roku nadležna Porezna uprava će donijeti rješenje o prinudnoj naplati, te na osnovu ovog rješenja Porezna uprava može zahtjevati prinudnu naplatu doprinosa prijenosom dugovnog iznosa sa bilo kojeg računa isplatioca plaće otvorenog kod OOPP na propisane uplatne račune javnih prihoda, kao i naplatu iz cjelokupne imovine isplatioca plaće, a nadzor nad obračunavanjem i plaćanjem doprinosa iz plaće i na plaću provodi Porezna uprava Federacije BiH (član 14b. istog zakona). Evidenciju o obračunatim i uplaćenim doprinosima iz plaće i na plaću vodi organizaciona jedinica Porezne uprave na čijem području se nalazi sjedište isplatioca-pravnog lica i fizičkog lica koje samostalno obavlja djelatnost, odnosno prebivalište fizičkog lica iz člana 1. stav 1. tačka b) i c) ovog zakona (član 14c. istog zakona).

Imajući u vidu navedene odredbe Zakona o doprinosima i odredbu člana 1. Zakona o poreznoj upravi Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine“, broj 33/02 i 28/04), kojom je propisano da se ovim zakonom

regulira osnov za primjenu svih poreznih zakona i zakona o doprinosima u Federaciji Bosne i Hercegovine, te da se ovaj zakon odnosi na provođenje i izvršenje aktivnosti iz oblasti svih vrsta federalnih, kantonalnih, gradskih i općinskih poreza i doprinosa i taksi u Federaciji, ovaj sud je primjenom člana 28. stav 1. tačka 3. Zakona o upravnom postupku, rješavajući pozitivan sukob nadležnosti u upravnom postupku između naprijed navedenih organa odlučio kao u dispozitivu ovog rješenja.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije BiH, broj Ur-36/06 od 19.12.2007. godine)

2.

Članovi 60. i 156. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju

RODITELJU IZA UMRLOG DJETETA NE PRIPADA PRAVO NA PORODIČNU PENZIJU, JER NE SPADA U KRUG ONIH LICA KOJE PO ZAKONU IZA UMRLOG OSIGURANIKA MOGU OSTVARIVATI PRAVA NA PORODIČNU PENZIJU.

Iz obrazloženja:

Iz obrazloženja osporenog rješenja proizilazi da je tuženi odbio žalbu tužiteljice izjavljenu protiv prvostepenog rješenja od 28.05.2002. godine, kojim je odbijen njezin zahtjev za ostvarivanje prava na porodičnu penziju iza smrti sina primjenom člana 60. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju ("Službene novine Federacije BiH", broj 29/98, 49/00 i 32/01), jer je zaključio da je prvostepeno rješenje pravilno i na zakonu zasnovano.

Prema odredbi člana 60. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju porodičnu penziju mogu ostvariti članovi porodice: bračni drug, djeca rođena u braku, van braka, usvojena, pastorčad koju je osiguranik izdržavao, unučad i druga djeca bez roditelja koju je osiguranik izdržavao do svoje smrti, s tim da porodičnu penziju može ostvariti i bračni drug iz razvedenog braka, ako mu je sudskom odlukom utvrđeno pravo na izdržavanje. Pravo na porodičnu penziju u smislu citiranog člana Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju pripada samo navedenim članovima porodičnog domaćinstva. Roditelji osiguranika nisu navedeni kao članovi porodice, kojima pripada pravo na porodičnu penziju iza smrti djetete, pa prema tome tužiteljici ne pripada pravo na porodičnu penziju iza smrti sina.

Ovaj sud nalazi da su, suprotno navodima tužbe, prvostepeni i tuženi organ na pravilno utvrđeno činjenično stanje (u postupku je utvrđeno da je sin tužiteljice umro 08.01.1998. godine i da ima ukupno 16 godina 03 mjeseca i 15 dana staža) pravilno primjenili materijalno pravo, odredbu člana 60. federalnog Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju, koji je stupio na snagu 31.07.1998. godine, s obzirom da je tužiteljica zahtjev za ostvarivanje prava na porodičnu penziju podnijela prvostepenom organu dana 21.02.2002. godine, znači za vrijeme važenja navedenog zakona, pa su organi uprave pravilno postupili kada su o njezinom zahtjevu odlučili primjenom odredaba tog zakona, jer je odredbom člana 156. stav 1. istog zakona propisano da

danom stupanja na snagu ovog zakona prestaju se primjenjivati na teritoriji Federacije propisi o penzijskom i invalidskom osiguranju koji su se primjenjivali na teritoriji Federacije do dana stupanja na snagu ovog zakona, ako ovim zakonom nije drugačije uređeno Tužiteljica u tužbi pogrešno smatra, a što je navela i u žalbi izjavljenoj protiv prvostepenog rješenja, da se u konkretnom slučaju trebalo cijeniti, da je njezin sin zaključio Ugovor o službi u profesionalnim postrojbama oružanih snaga Hrvatske Republike Herceg-Bosne 30.08.1994. godine, koji članom 5. pripadniku profesionalne postrojbe Ministarstva u slučaju pogibije jamči i osigurava materijalno i drugo zbrinjavanje djece, supružnika te roditelja sukladno važećim propisima. Na ove navode tuženi je u obrazloženju osporenog rješenja pravilno odgovorio da se radi o ugovornom odnosu između Ministarstva obrane Hrvatske Republike Herceg-Bosne i njezinog sina, čije odredbe ne obavezuju tuženog, pa navedeni ugovor ne može poslužiti kao pravni osnov za priznavanje traženog prava.

Iz navedenih razloga, ovaj sud je primjenom člana 38. stav 2. Zakona o upravnim sporovima tužbu odbio kao neosnovanu.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj U-2664/02 od 17.1.2008. godine)

3.

Član 7. stav 1 Zakona o izvršenju odluka Komisije za imovinske zahtjeve raseljenih lica i izbjeglica

U POSTUPKU IZVRŠENJA ODLUKA KOMISIJE ZA IMOVINSKE ZAHTJEVE RASELJENIH LICA I IZBJEGLICA ISKLJUČIVO SE ODLUČUJE O ZAHTJEVU ZA VRAĆANJE U POSJED NEKRETNINA I STANOVA, A NE I O ZAHTJEVU ZA ODREĐIVANJE PRAVIČNE NAKNADE ZA UNIŠTENE NEKRETNINE.

Iz obrazloženja:

Iz obrazloženja pobijane presude proizilazi da je sud, odlučujući o tužbi protiv osporenog rješenja, poprimio utvrđenim da je tužitelj dana 13.2.2002. godine podnio Komisiji zahtjev za povrat-nadoknadu predmetnih nekretnina po odredbama Aneksa 7. Dejtonskog sporazuma (zaokružio opciju c. tražio kompenzaciju u zamjenu za povrat), da je Komisija svojom odlukom broj 301-4619-1/1, od 16.4.2002. godine potvrdila da je tužitelj bio vlasnik predmetnih nekretnina i da uz prezentaciju te odluke može da stupi u njihov posjed, da komisija nije odlučila o njegovom zahtjevu za pravičnu kompenzaciju umjesto povrata nepokretne imovine, kako je to zahtjevom tražio, da je imao pravo tražiti od Komisije preispitivanje navedene odluke u kom pravcu nije sudu pružio nikakve dokaze, da je podnio zahtjev za izvršenje navedene odluke Komisije i da je prvostepeni organ donio zaključak o dozvoli izvršenja te odluke. Kako je prvostepeni organ pravilno, u skladu sa članom 7. stav 1. Zakona o izvršenju odluka komisije za imovinske zahtjeve raseljenih lica i izbjeglica, donio zaključak na način kako je to odlukom riješeno (utvrđeno da na nekretninama tužitelja upisanim u kk. ul. br. 50 k.o. Bradina prestaje uprava općine dostavljenjem zaključka stranci i da mu se navedene nekretnine vraćaju u posjed), to mu

nije ni moglo biti priznato pravo na novčanu nadoknadu, o kojem Komisija uopšte nije rješavala, pa je sud zaključio da tužba tužitelja nije osnovana.

Odredbama Zakona o izvršenju odluka komisije za imovinske zahtjeve raseljenih lica i izbjeglica ("Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine", br. 43/99, 51/00, 56/01, 27/02 i 24/03) propisano je da se ovim zakonom reguliše, vraćanjem u posjed na teritoriji Federacije BiH, upravno izvršenje odluka Komisije koja je uspostavljena Aneksom 7. Općeg okvirnog sporazuma za mir u BiH (član 1.), da se odlukama komisije potvrđuju prava na nekretninama u korist lica navedenih u odluci i zahtjeva od nadležnih izvršnih organa poduzimanje mjera propisanih ovim zakonom (član 2. stav 2.), da je organ uprave nadležan za izvršenje odluka Komisije dužan u roku od 30 dana od dana podnošenja zahtjeva za izvršenje donijeti zaključak o dozvoli izvršenja (član 7. stav 1.), koji treba da sadrži (ako ne postoji privremeni korisnik nekretnine, što je slučaj u ovoj stvari) odluku o prestanku općinske uprave nad nekretninom i odluku o vraćanju nosioca prava ili drugog tražioca izvršenja u posjed nekretnine (član 7. stav 4.). Kako se prema citiranim odredbama jasno vidi da se navedenim zakonom reguliše izvršenje odluka Komisije, kojim se samo potvrđuje pravo na nekretninama, isključivo vraćanjem u posjed na teritoriji Federacije BiH, to su upravni organi, na osnovu člana 7. navedenog zakona, pravilno postupili kada su zaključkom o dozvoli izvršenja predmetne odluke Komisije odlučili da na nekretninama tužitelja upisanim u kk. ul. br. 50 k.o. Bradina prestaje uprava općine i da mu se navedene nekretnine vraćaju u posjed, pa je presuda prvostepenog suda, po ocjeni ovog suda pravilna i na zakonu zasnovana.

Neosnovano je podnositelj zahtjeva za vanredno preispitivanje pobijane presude tvrdio da je trebalo u postupku izvršenja odluke Komisije odlučiti o pravičnoj kompenzaciji umjesto povrata imovine, kako je to i tražio u svome zahtjevu podnesenom Komisiji, jer ni jednom odredbom navedenog zakona takva mogućnost nije propisana, već se, prema citiranim zakonskim odredbama, izvršenje odluke Komisije (kojom se samo potvrđuje pravo na nekretninama) provodi isključivo vraćanjem u posjed nekretnine.

Imajući u vidu naprijed izneseno, ovaj sud je navode zahtjeva ocijenio neosnovanim, pa je primjenom člana 51. stav 1. Zakona o upravnim sporovima, odlučio kao u dispozitivu ove presude.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije BiH, broj Uv1-200/05 od 3.4.2008. godine)

4.

Član 88. stav 2. Zakona o zdravstvenom osiguranju

U ODNOSU NA OBAVEZU PLAĆANJA POREZA I DOPRINOSA NE MOGU SE PRIMJENITI ZASTARNI ROKOVI IZ ZAKONA O OBLIGACIONIM ODNOSIMA, VEĆ ROKOVI ZASTARE PROPISANI U ZAKONIMA NA OSNOVU KOJIH SE VRŠI RAZREZ POREZA I DOPRINOSA.

Iz obrazloženja:

Iz tužbe proizilazi da tužilac osporeno rješenje pobija u dijelu kojim je obavezan na plaćanje poreza na plaću, doprinosa za zdravstveno osiguranje, doprinosa za osiguranje nezaposlenosti, doprinosa za obrazovanje i kulturu i zateznih kamata, predlažući da se u ovom dijelu osporeno kao i prvostepeno rješenje ponište.

Ispitujući zakonitost osporenog upravnog akta u granicama zahtjeva iz tužbe, ovaj sud cijeni da je zahtjev djelomično osnovan, a iz ovih razloga:

Nije osnovan tužbeni navod da su obaveze plaćanja poreza na plaću, doprinosa za osiguranje od nezaposlenosti i doprinosa za obrazovanje i kulturu zastarile, u smislu Zakona o obligacionim odnosima. Zakonom o obligacionim odnosima (član 1.) uređuju se obligacioni odnosi, odnosi koji nastaju slobodnom voljom, dispozicijom stranaka i ne može se primjeniti na zakonom utvrđene obaveze plaćanja poreza i doprinosa. Stoga je tuženi pravilno primjenio materijalno pravo kada pomenuti zakon nije primjenio u regulisanju obaveza tužioca u pogledu plaćanja navedenih poreza i doprinosa. Kako u zakonima kojima su regulisani navedeni doprinosi i porez, kao ni Zakonom o poreznoj upravi Federacije BiH („Službene novine federacije BiH“, broj: 18/96 i 32/00), koji je u to vrijeme bio na snazi, nisu predviđeni nikakvi zastarni rokovi to je tužba u ovom dijelu neosnovana. Ovo tim prije, kako to proizilazi iz spisa predmeta, što je tužilac u pogledu plaćanja navedenih doprinosa i poreza zaključio sporazume o produženju rokova plaćanja i to u 2002. godini, u kojoj godini je podnesena i predmetna tužba, pa se ne može govoriti ni o rokovima zastare naplate predviđenim kasnijim Zakonom o poreznoj upravi Federacije BiH („Službene novine Federacije BiH“, broj: 33/02 i 28/04).

Osnovano se, međutim, tužbom ističe da tuženi nije pravilno ocjenio pitanje zastarjelosti obaveze u pogledu plaćanja doprinosa za zdravstveno osiguranje. Naime, prema odredbi člana 88. stav 2. Zakona o zdravstvenom osiguranju („Službene novine Federacije BiH“, broj: 30/97), naplata doprinosa za zdravstveno osiguranje zastarijeva za pet godina ne računajući do kraja godine u koju je dospjela obaveza plaćanja. Prema tome, organi uprave zastaru ove obaveze bili su dužni ocjeniti prema navedenoj odredbi, a kako tako nije postupljeno, to je u ovom pogledu tužba osnovana. Iz tog razloga osnovan je i tužbeni navod u pogledu kamata, budući da će upravni organi tačan iznos kamata moći izračunati tek nakon što se ocjeni osnovanost obaveze, u smislu napred navedenog stanovišta, u pogledu doprinosa za zdravstveno osiguranje.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH broj U-2359/02 od 13.2.2008. godine)

5.

Članovi 264. stav 1. tačka 1. i 265. Zakona o upravnom postupku

Članovi 1. do 9. Zakona o prometu nepokretnosti

NIŠTAVO JE RJEŠENJE OPĆINSKOG ORGANA UPRAVE KOJIM JE IZVRŠENA ZAMJENA NEKRETNINA IZMEĐU FIZIČKOG I PRAVNOG LICA, OBZIROM DA SE RADI O STVARI O KOJOJ SE NE MOŽE ODLUČIVATI U UPRAVNOM POSTUPKU.

Iz obrazloženja:

Prema podacima iz spisa predmeta vidi se da je navedenim rješenjem Općinske uprave za geodetske i imovinsko pravne poslove Općine Kladanj od 13.8.1998. godine izvršena zamjena predmetnih nekretnina između Mezetović Fehima i Šipad d.d. "Sokolina" Kladanj, i da je osporenim rješenjem tuženog organa to rješenje o zamjeni nekretnina oglašeno ništavim u skladu sa članom 264. tačka 1. i 5. i članom 265. Zakona o upravnom postupku. Tuženi je ovako odlučio sa obrazloženjem da je u konkretnom slučaju zamjena nekretnina izvršena rješenjem prvostepenog organa ništava prema odredbama članova 9., 22. i 23. Zakona o prometu nepokretnosti ("Službeni list SRBiH" br. 38/78,4/89, 29/90, 22/91 i "Službeni list RBiH", br. 21/92, 3/93, 17/93 i 18/94).

Donošenjem osporenog rješenja tuženi organ nije povrijedio zakon na štetu tužitelja, pa je njegova tužba po ocjeni ovog suda neosnovana.

Odredbom člana 264. tačka 1. Zakona o upravnom postupku ("Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine", br. 2/98 i 48/99) propisano je da se ništavim oglašava rješenje koje je u upravnom postupku doneseno u stvari o kojoj se uopće ne može rješavati u upravnom postupku, dok je odredbom člana 265. istog zakona predviđeno da se rješenje može u svako doba oglasiti ništavim po službenoj dužnosti ili po prijedlogu stranke ili tužitelja ili ombudsmena.

Kako prema odredbama članova 1. do 9. Zakona o prometu nepokretnosti jasno proizilazi da se promet nepokretnosti u smislu ovog zakona (pod kojim se podrazumjeva i zamjena nepokretnosti u društvenoj svojini) može vršiti (pod uslovima određenim zakonom) samo ugovorom o prometu nepokretnosti (koji mora ispunjavati uslove iz člana 9. tog zakona), to je tuženi organ pravilno postupio kada je rješenje prvostepenog organa od 13.8.1998. godine oglasio ništavim, u skladu sa članom 264. tačka 1. Zakona o upravnom postupku, jer se u konkretnom slučaju šuma i šumsko zemljište u društvenoj svojini nije moglo zamjeniti (za zemljište u vlasništvu fizičkih lica) rješenjem prvostepenog organa donesenim u upravnom postupku, već eventualno samo ugovorom o zamjeni zaključenim (između nositelja prava na nepokretnostima) pod uslovima propisanim Zakonom o prometu nepokretnosti. Ovo pogotovo što, suprotno tvrdnjama tužitelja, mogućnost prometa (pa i zamjene) nepokretnosti rješenjem nije propisana ni jednom odredbom Zakona o prometu nepokretnosti.

Kako tužbeni navodi nisu mogli dovesti do drugačijeg rješenja ove upravne stvari, to je ovaj sud, prema svemu naprijed navedenom, ocijenio tužbu neosnovanom i istu odbio, primjenom člana 38. stav 2. Zakona o upravnim sporovima.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj U-2342/02 od 30.11.2007. godine)

6.

Član 142. stav 3. Zakona o upravnom postupku

ORGAN KOJI VODI UPRAVNI POSTUPAK VEZAN JE ZA PRAVOSNAŽNU PRESUDU KRIVIČNOG SUDA U POGLEDU ČINJENICA UTVRĐENIH U IZRECI PRESUDE IZ KOJE PROIZILAZE ELEMENTI KRIVIČNOG DJELA I KRIVIČNE ODGOVORNOSTI U ODNOSU NA OSUĐENOG, ALI NE I ZA LICA KOJA NISU OBUHVACENA IZREKOM PRESUDE, VEĆ SE SAMO NAVODE U OBRAZLOŽENJU PRESUDE.

Iz obrazloženja:

Iz obrazloženja pobijane presude proizilazi da prvostepeni sud smatra činjenice i okolnosti utvrđene u pravomoćnoj osuđujućoj krivičnoj presudi, u upravnom postupku, „definitivno utvrđene“ i da se kao takve odnose i na „treće osobe“, ukoliko su te činjenice i okolnosti osnov za utvrđivanje određenih obaveza i prava tih osoba, bez obzira što te osobe nisu u bilo kojem svojstvu „učesnici“ u krivičnom postupku.

Polazeći od takvog pravnog stajališta, prvostepeni sud smatra da je tuženi organ pravilno postupio kada je, na osnovu činjenica utvrđenih u izrekama krivičnih presuda, utvrdio da tužilac nije izvršio uplatu dužnog poreza na promet proizvoda i usluga i pripadajućih kamata, odbio njegovu tužbu i održao na snazi rješenje kojim je obavezan na plaćanje navedenog iznosa.

Po ocjeni ovog suda ovako pravno stanovište prvostepenog suda nije pravilno.

Prije svega, iz obrazloženja pobijane presude nije jasno šta prvostepeni sud podrazumjeva pod pojmom „definitivno utvrđene činjenice“, odnosno na osnovu kojih zakonskih propisa smatra da se radi o takvim činjenicama. Iz cjelokupnog stanja spisa i obrazloženja pobijane presude, može se zaključiti da pod tim pojmom prvostepeni sud smatra činjenice za koje je vezan organ koji vodi postupak, odnosno u konkretnom slučaju da su to činjenice utvrđene u krivičnim presudama Suda BiH, broj: K-8/04 i K-15/04, za koje činjenično stanje su vezani organi koji su rješavali ovu upravnu stvar. Drugim riječima, takva vezanost proizilazila bi iz odredaba Zakona o upravnom postupku („Službene novine Federacije BiH“, broj: 2/98 i 48/99 - članovi 142. do 146.).

Prema odredbi člana 142. stav 3. Zakona o upravnom postupku, u pitanju postojanja krivičnog djela i krivične odgovornosti učinioca, organ koji vodi postupak vezan je pravomoćnom presudom krivičnog suda kojom je optuženi oglašen krivim.

Iz ove zakonske odredbe proizilazi da je organ koji vodi postupak (upravni) vezan za pravosnažnu presudu krivičnog suda u pogledu činjenica utvrđenih u dispozitivu presude iz kojih proizilaze elementi krivičnog djela i krivične odgovornosti u odnosu na osuđenog. Prema tome, takva presuda ne veže druge osobe, koje nisu obuhvaćene presudom. Uostalom, suprotno stanovište protivno je nekim osnovnim načelima Zakona o upravnom postupku, sadržanim u odredbama članova: 8, 9 i 10 (načelo saslušanja stranke, ocjene dokaza i samostalnosti u rješavanju).

Iz navedenih razloga, a na osnovu člana 46. Zakona o upravnim sporovima, zahtjev je valjalo uvažiti, pobijanu presudu ukinuti i predmet vratiti prvostepenom sudu na ponovno rješavanje i donošenje odgovarajuće odluke, u smislu izloženog stanovišta ovog suda.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj Uvl-177/05 od 7.5.2008. godine)

7.

Članovi 140., 141., 254. i 255. Zakona o upravnom postupku

ORGAN UPRAVE KOJI JE NADLEŽAN DA ODLUČUJE O OBNOVI POSTUPKA BILO PO PREDLOGU STRANKE ILI PO SLUŽBENOJ DUŽNOSTI, I KOJI JE DOZVOLIO OBNOVU POSTUPKA, BEZ OBZIRA DA LI JE PRETHODNO DONIO ZAKLJUČAK O OBNOVI POSTUPKA ILI JE ODMAH PREŠAO NA RADNJE U POSTUPKU KOJE SE IMAJU OBNOVITI, NE MOŽE ODLUČITI U OBNOVLJENOM POSTUPKU PRIJE NEGO ŠTO OMOGUĆI STRANKAMA DA UČESTVUJU U SVIM PROVEDENIM RADNJAMA U OBNOVLJENOM POSTUPKU.

Iz obrazloženja:

Prema odredbi člana 254. Zakona o upravnom postupku („Službene novine Federacije BiH“, broj: 2/98 i 48/99), ako nadležni organ ne odbaci prijedlog za obnovu na temelju člana 253. ovog zakona, donijet će zaključak da se obnova postupka dozvoljava i odredit će u kome će se opsegu postupak obnoviti. Ako se obnova postupka pokreće po službenoj dužnosti, nadležni organ donijet će zaključak kojim se obnova dozvoljava, ako prethodno utvrdi da su za obnovu ispunjeni zakonski uvjeti. Ranije radnje u postupku na koje ne utječu razlozi obnove neće se ponavljati (stav 1.). Kad je prema okolnostima slučaja moguće, a u interesu je ubrzanje postupka, nadležni organ može, čim utvrdi postojanje uvjeta za obnovu, prijeći na one radnje postupka koje se imaju obnoviti ne donoseći poseban zaključak kojim se obnova dozvoljava (stav 2.), dok prema odredbi člana 255. istog zakona, na podlozi podataka pribavljenih u prijašnjem i obnovljenom upravnom postupku, nadležni organ donosi rješenje o stvari koja je bila predmet obnove postupka, i njime može prijašnje rješenje koje je bilo predmet obnove ostaviti na snazi ili ga zamjeniti

novim rješenjem. U ovom drugom slučaju, a s obzirom na sve okolnosti pojedinog slučaja, organ može prijašnje rješenje poništiti ili ukinuti.

Iz citiranih zakonskih odredaba proizilazi da organ koji vodi postupak obnove upravnog postupka (u ovom slučaju prvostepeni upravni organ) i koji je dozvolio obnovu, bez obzira da li je prethodno donio zaključak o obnovi postupka ili je odmah prešao na radnje u postupku koje se imaju obnoviti, dužan ponovo provesti upravni postupak i na podlozi podataka pribavljenih u prijašnjem i u obnovljenom upravnom postupku donijeti rješenje o stvari koja je bila predmet obnove postupka. To je i logično, jer se dozvolom obnove postupka i poništenjem ranijeg rješenja (kao što je to u konkretnom slučaju), postupak vratio u stadij u kome je bio prije poništenja tog rješenja, a to znači da je novi postupak nadležni organ bio dužan provesti prema odredbama Zakona o upravnom postupku. Prema jednom od osnovnih načela tog zakona, načelu saslušanja stranke iz člana 8. tog zakona, prije donošenja rješenja stranci se mora pružiti mogućnost da se izjasni o svim činjenicama i okolnostima koje su važne za donošenje rješenja (stav 1.). Rješenje se može donijeti bez prethodnog izjašnjenja stranke samo u slučajevima kada je to zakonom dopušteno. Ovo osnovno načelo dalje je razrađeno u ostalim odredbama Zakona o upravnom postupku, posebno odredbama člana 140. i člana 141.

Iz dokumentacije u spisu proizilazi da je u ovoj upravnoj stvari prvostepeno rješenje doneseno bez prethodnog učešća tužitelja u postupku i njegovog izjašnjenja, a niti jednom zakonskom odredbom nije određeno da je u konkretnom slučaju dopušteno donijeti rješenje bez prethodnog izjašnjenja stranke. Stoga se tužbom osnovano ističe da se u konkretnom slučaju nije vodilo računa o pravilima postupka koja bi bila od uticaja na rješenje stvari.

Budući da je tuženi organ i pored gore navedenih povreda pravila postupka odbio žalbu tužitelja i time održao na snazi prvostepeno rješenje, to je na osnovu člana 38. stav 3., a u vezi sa članom 35. stav 2. Zakona o upravnim sporovima, osporeno kao i prvostepeno rješenje valjalo poništiti i predmet vratiti prvostepenom organu na ponovno rješavanje i otklanjanje navedenih nedostataka.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj U-849/03 od 23.4.2008. godine)

8.

Član 142. do 146. Zakona o upravnom postupku

U POSTUPKU OCJENJIVANJA RADNE SPOSOBNOSTI OSIGURANIKA NE MOŽE SE PREKINUTI UPRAVNI POSTUPAK ZBOG TOGA ŠTO JE UTVRĐENO DA MEDICINSKO ISPITIVANJE I LIJEČENJE NIJE ZAVRŠENO, JER TE OKOLNOSTI NE PREDSTAVLJAJU PRETHODNO PITANJE, PA U TAKVOM SLUČAJU ZAHTJEV ZA UTVRĐIVANJE INVALIDNOSTI TREBA ODBITI.

Iz obrazloženja:

Prvostepeni upravni organ je svojim zaključkom od 06.09.2002. godine postupak u ovoj upravnoj stvari prekinuo jer je na osnovu nalaza i mišljenja Sektora za ocjenu radne sposobnosti u Mostaru u prvom stepenu broj : 71/02 od 06.09.2002. godine utvrdio da kod tužitelja medicinsko ispitivanje nije završeno te da je potrebno nastaviti internistički tretman pa nakon završenog liječenja ga ponovo uputiti na ocjenu radne sposobnosti.

Postupajući po izjavljenoj žalbi tužitelja pribavljen je nalaz i mišljenje Više invalidske komisije u Mostaru broj: DOV-204702 od 28.09.2002. godine, koja je nakon uvida u cjelokupnu medicinsku dokumentaciju kao i pregledom tužitelja utvrdila visoke vrijednosti krvnog tlaka ali kako se imenovani nije prije liječio da se slažu sa stavom prvostepene Komisije da je potrebno nastaviti sa internističkim tretmanom a nakon toga ga ponovo uputiti na ocjenu radne sposobnosti.

Na osnovu ovakvih saglasnih nalaza i mišljenja stručnih organa o medicinskom i radnom statusu imenovanog tuženi organ je odbio žalbu tužitelja izjavljenu na prvostepeni upravni zaključak kojim je postupak prekinut da bi u svom rješenju utvrdio da prema odredbi člana 52. Zakona o penzijskom invalidskom osiguranju ("Službene novine FBiH" broj: 29/98) tužitelju ne pripadaju prava iz invalidskog osiguranja jer nije utvrđen gubitak radne sposobnosti.

Ovakav stav tuženog organa je preuranjen, a u krajnjoj liniji i nije bio predmet raspravljanja po izjavljenoj žalbi nego samo raspravljanje po zauzetom stavu da li je potrebno u ovoj upravnoj stvari postupak prekinuti ili ne.

Prema odredbi člana 142. Zakona o upravnom postupku ("Službene novine FBiH", broj: 2/98 i 48/99) propisano je da ako organ koji vodi postupak naiđe na pitanja bez čijeg rješenja se ne može riješiti sama stvar, a to pitanje čini sasmostalnu pravnu cjelinu za čije rješenje je nadležan sud ili neki drugi organ (prethodno pitanje), on može pod uvjetima iz ovoga zakona, sam raspraviti to pitanje ili postupak prekinuti dok nadležni organ to pitanje ne riješi.

Sud nalazi da u konkretnom slučaju se daljnje liječenje tužitelja ne može smatrati prethodnim pitanjem u smislu citiranog člana zakona. U ovom postupku za ostvarivanje prava iz invalidskog osiguranja i prava na invalidsku penziju (zahtjev tužitelja od 31.05.2002. god.) nema mogućnosti za prekid postupka, pozivom na naprijed navedenu odredbu, jer daljnje liječenje i njegovo konačno medicinsko i radno stanje ne može se pojaviti kao prethodno pitanje, čime su oba upravna organa povrijedila pravila postupka.

Naime, postupajući po zahtjevu tužitelja za ostvarivanje prava iz invalidskog osiguranja na osnovu postojeće medicinske dokumentacije i nalaza i mišljenje prvostepenog i drugostepenog stručnog organa upravni organi su morali utvrditi

pripadaju li ili ne tužitelju prava predviđena odredbom člana 52. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju pa ukoliko mu zbog daljnjeg liječenja ne pripadaju zahtjev odbiti dok se liječenje okonča i pristupi ponovnom ocjenjivanju radne sposobnosti tužitelja, tim prije što to pitanje ne čini samostalnu pravnu cjelinu (kako to decidno određuje odredba člana 142. Zakona o upravnom postupku), za koju je nadležan da rješava sud ili neki drugi organ.

Iz naprijed navedenih razloga, ovaj sud je tužbu uvažio, osporeno rješenje i zaključak prvostepenog organa poništio na osnovu člana 38. stav 3. Zakona o upravnim sporovima i predmet vratio na ponovno rješavanje, u skladu sa primjedbama ovoga suda.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj U-2424/02 od 14.11.2007. godine)

9.

Član 22. stav 1. ranijeg Zakona o upravnim sporovima

Članovi 10. i 20. stav 1. novog Zakona o upravnim sporovima

TUŽBA PODNESENA ZBOG NEDONOŠENJA RJEŠENJA PO IZJAVLJENOJ ŽALBI TKZ. „ĆUTANJE ADMINISTRACIJE“ U VRIJEME VAŽENJA RANIJEG FEDERALNOG ZAKONA O UPRAVNIM SPOROVIMA NE MOŽE SE RJEŠAVATI PO ODREDBAMA NOVOG FEDERALNOG ZAKONA O UPRAVNIM SPOROVIMA.

Iz obrazloženja:

Pobijanim rješenjem odbačena je tužba tužioca primjenom člana 25. stav 1. tačka 2. Zakona o upravnim sporovima („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine“, broj 9/05) iz razloga što akt koji se tužbom osporava nije upravni akt (član 8.). Iz obrazloženja pobijanog rješenja proizilazi da je tuženi po zahtjevu tužioca mogao donijeti samo rješenje protiv kojeg se mogla izjaviti žalba, a odgovor tuženog nije autoritativan pravni akt kojim se u upravnom postupku rješava o nekom pravu, obavezi ili pravnom interesu i isti nema formu upravnog rješenja niti nekog drugog upravnog akta predviđenog Zakonom o upravnom postupku. Prvostepeni sud nalazi da se u konkretnom slučaju očigledno radi o šutnji uprave, jer tuženi nije u zakonskom roku o žalbi tužioca donio odgovarajući upravni akt u upravnom postupku, pa je tužilac trebao upravni postupak nastaviti u skladu sa odredbom člana 10. i 20. Zakona o upravnim sporovima.

Po ocjeni ovog suda prvostepeni sud je pogrešno postupio kada je pobijanim rješenjem odbacio tužbu tužioca primjenom člana 25. stav 1. tačka 2. Zakona o upravnim sporovima („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine“, broj 9/05), iz razloga što akt koji se tužbom osporava nije upravni akt (član 8.), a iz obrazloženja pobijanog rješenja proizilazi da je tužba odbačena i kao prijevremena, jer nije postupljeno po odredbama člana 10. i 20. navedenog zakona. Tužilac opravdano u zahtjevu za vanredno preispitivanje navodi da se u konkretnom slučaju nije mogao primjeniti novi Zakon o

upravnim sporovima koji nije stupio na snagu, niti se počeo primjenjivati u vrijeme podnošenja tužbe (tužba podnesena 21.02.2005. godine Vrhovnom sudu Federacije BiH, a Zakon o upravnim sporovima - „Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine“, broj 9/05 počeo se primjenjivati 26.03.2005. godine). Novim Zakonom o upravnim sporovima izmijenjeni su uslovi za pokretanje upravnog spora u slučaju „ćutanja administracije“, bilo da se radi o nedonošenju rješenja po žalbi stranke protiv prvostepenog rješenja ili nedonošenju rješenja po zahtjevu stranke, protiv kojeg je dozvoljena žalba od strane prvostepenog i drugostepenog organa (ćutanje oba organa), utoliko što po proteku zakonskih rokova za donošenje rješenja stranka nije dužna da pismeno zatraži od drugostepenog organa da u daljem roku od sedam dana donese rješenje, kako je to ranije morala učiniti po članu 22. stav 1. Zakona o upravnim sporovima („Službene novine Federacije BiH“, broj 2/98 i 8/00), nego je dužna da se po proteku zakonskih rokova od 30, odnosno 60 dana ili kraćeg posebnim propisom određenog roka, pismeno obrati nadležnoj upravnoj inspekciji da ona u roku od 30 dana interveniše kod nadležnog organa da donese rješenje. Ako inspekcija ne postupi u tom roku (ćlan 10), stranka može pokrenuti upravni spor protiv drugostepenog organa, kao da joj je žalba odbijena. Bez obzira na odredbu ćlana 75. stav 3. novog Zakona o upravnim sporovima, kojom je propisano da će se postupak po tužbama podnijetim Vrhovnom sudu Federacije nakon 31.12.2003. godine, koji nije okonćan do stupanja na snagu ovog zakona nastaviti pred nadležnim kantonalnim sudom prema odredbama ovog zakona, u slučaju „ćutanja administracije“ ne može se primjeniti ćlan 10. i 20. novog Zakona o upravnim sporovima iz razloga što u vrijeme podnošenja tužbe navedeni zakon nije stupio na snagu niti se počeo primjenjivati, pa tužiocu nisu bile ni poznate navedene odredbe.

Pored navedenog, ovaj sud nalazi da je prvostepeni sud pogrešno zaključio da odgovor tuženog ne predstavlja upravni akt u smislu ćlana 8. Zakona o upravnim sporovima, smatrajući da je tuženi po zahtjevu tužioca mogao donijeti samo rješenje, a da odgovor tuženog dat na zahtjev tužioca nema formu upravnog rješenja ili nekog drugog upravnog akta. Međutim, prema sudskoj praksi forma upravnog akta nije mjerodavna za prosuđivanje karaktera upravnog akta, jer pod nazivom „rješenje“ treba razumjeti ne samo akt koji je donesen u obliku rješenja, nego i svaki akt upravnog organa kojim se o zahtjevu stranke donosi meritorna odluka u upravnoj stvari. Kako je tuženi dopisom broj: 04-27-371-1/04 od 11.05.2004. godine (vjerovatno se radi o greški u datumu) odgovorio na dopis tužioca od 01.11.2004. godine, koji je ustvari žalba zbog ćutanja prvostepenog organa, jer u propisanom roku nije doneseno rješenje po zahtjevu tužioca za preregistraciju linije od 27.08.2004. godine, u konkretnom slučaju se i ne radi o ćutanju administracije, a niti tužilac u tužbi navodi da istu podosi zbog ćutanju administracije, kako prvostepeni sud pogrešno zaključuje, već tužbom traži da se ista uvaži i osporeno rješenje, odnosno odgovor poništi i predmet vrati tuženom na ponovno rješavanje. Prema tome, u konkretnom slučaju se ne radi o „ćutanju administracije“, a odgovor tuženog predstavlja upravni akt, pa iz navedenih razloga ovaj sud nalazi da je došlo do povrede pravila federalnog zakona o postupku koja je mogla biti od uticaja na rješenje stvari (ćlan 41. stav 2. Zakona o upravnim sporovima). U ponovnom postupku prvostepeni sud će u skladu sa ćlanom 34. navedenog zakona ispitati zakonitost upravnog akta tuženog (odgovora) u granicama zahtjeva iz tužbe, kako je u tužbi i navedeno.

Iz navedenih razloga, ovaj sud je primjenom člana 46. stav 3. Zakona o upravnim sporovima odlučio kao u dispozitivu ove presude.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj Uvl-16/05 od 9.4.2008. godine)

10.

Članovi 2., 41. stav 1. i 2. i 44. stav 1. Zakona o upravnim sporovima

DONOSILAC KONAČNOG UPRAVNOG AKTA U UPRAVNOM POSTUPKU NIJE AKTIVNO LEGITIMISAN ZA PODNOŠENJE ZAHTJEVA ZA VANREDNO PREISPITIVANJE ODLUKE KANTONALNOG SUDA DONESENE U UPRAVNOM SPORU.

Iz obrazloženja:

Ovaj sud je u fazi predhodnog ispitivanja zahtjeva za vanredno preispitivanje sudske odluke našao da ne postoje procesno pravne pretpostavke za njegovo podnošenje protiv pobijane odluke kantonalnog suda, odnosno njegovo meritorno rješavanje, iz slijedećih razloga:

Pobijanom presudom prvostepenog suda uvažena je tužba tužitelja, osporeno rješenje poništeno, te uvažena tužiteljeva žalba izjavljena protiv prvostepenog rješenja Odjeljenja za boračku zaštitu Općine Tuzla broj: 11-41-UP/LI/2-780/04 od 17.12.2004. godine i taj sud sam rješio predmetnu upravnu stvar.

Po ocjeni ovog suda zahtjev za vanredno preispitivanje odluke suda protiv pobijane prvostepene presude nije dozvoljen.

Odredbom člana 41. stavovi 1. i 2. Zakona o upravnim sporovima („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine“, broj 9/05) propisano je da protiv pravomoćne odluke kantonalnog suda donesene u upravnom sporu stranka može podnijeti zahtjev za vanredno preispitivanje sudske odluke Vrhovnom sudu Federacije, zbog povrede federalnog zakona ili drugog federalnog propisa ili zbog povrede pravila federalnog zakona o postupku koja je mogla biti od uticaja na rješavanje stvari, dok je prema odredbi člana 44. stav 1. istog zakona propisano da će se nedozvoljen ili neblagovremen zahtjev iz člana 41. ovog zakona koji je podnijelo neovlašteno lice, nadležni sud odbaciti rješenjem.

Podnosiocu zahtjeva za vanredno preispitivanje sudske odluke (Federalnom ministarstvu za pitanja boraca i invalida odbrambeno – oslobodilačkog rata) kao donosiocu drugostepenog upravnog akta koji je predmet upravnog spora u konkretnom slučaju nedostaje aktivna stranačka legitimacija u skladu sa citiranim odredbama navedenog zakona za podnošenje zahtjeva za vanredno preispitivanje protiv odluke najvišeg suda kantona donesene u upravnom sporu. Taj organ kao donosilac

drugostepenog upravnog akta nije nosilac prava i obaveza o kojim je odlučivano u predmetnoj upravnoj stvari, niti je upravnim aktom povrijeđen njegov neposredni lični pravni interes, i nije stekao svojstvo stranke u upravnom sporu u skladu sa članom 2. Zakona o upravnim sporovima, pa samim tim nije ni ovlašten za podnošenje vanrednih pravnih lijekova protiv prvostepene presude.

S obzirom na navedene razloge, ovaj sud je primjenom odredbe člana člana 44. stav 1. citiranog Zakona o upravnim sporovima donio rješenje kao u izreci ovog rješenja.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije BiH, broj Uvp-53/07 od 3.4.2008. godine)

11.

Član 9. Zakona o upravnim sporovima

Član 21. stav 2. i 22. stav 3. Zakon o preuzimanju Zakona o stambenim odnosima

AKO DAVAoca STANA NA KORIŠTENJE KOJIM SE ODBIJA SAGLASNOST ZA PRENOS STANARSKOG PRAVA BEZ OBZIRA U KOJOJ FAZI JE DONESEN NE PRESTAVLJA UPRAVNI AKT, PA SE PROTIV TAKVOG AKTA NE MOŽE IZJAVITI ŽALBA NITI POKRENUTI UPRAVNI SPOR.

Iz obrazloženja:

Odredbama člana 9. stavovi 1. i 2. Zakona o upravnim sporovima ("Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine", br. 2/98 i 8/00) je propisano da se upravni spor može voditi samo protiv upravnog akta, a upravni akt jeste akt kojim nadležni organ (iz člana 4. istog zakona) rješava o izvjesnom pravu ili obavezi građanina ili pravnog lica u nekoj upravnoj stvari.

U konkretnom slučaju, tuženi kao davalac stana na korištenje je smatrao da tužiteljica koja je ostala u predmetnom stanu poslije smrti nosioca stanarskog prava nema pravo da nastavi korištenje stana, u skladu sa odredbama člana 22. stav 3. u vezi sa članom 21. stav 2. Zakona o preuzimanju Zakona o stambenim odnosima ("Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine", br. 11/98, 38/98, 12/99 i 19/99) kojim je kao federalni zakon preuzet Zakon o stambenim odnosima ("Službeni list SRBiH", br. 14/84, 12/87 36/89), pa je rješenjem odbio njen zahtjev za prenos stanarskog prava. Međutim, kako navedenim zakonskim odredbama nije propisano da se u takvom slučaju uopšte vodi upravni postupak i donosi bilo kakav upravni akt (već davalac može ili dati saglasnost ili tražiti iseljenje lica za koje smatra da nema pravo da nastavi sa korištenjem stana), to odbijanje saglasnosti tuženog za prenos stanarskog prava (bez obzira u kojoj formi je data) ne predstavlja upravni akt (u smislu citiranog člana 9. Zakona o upravnim sporovima), protiv kojeg se jedino može tužbom pokrenuti i voditi upravni spor.

Iz navedenih razloga, ovaj sud je na osnovu člana 75. stav 1. Zakona o upravnim sporovima ("Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine", broj 9/05) a uz primjenu člana 26. stav 1. tačka 2. u vezi sa članom 22. Zakona o upravnim sporovima ("Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine", br. 2/98 i 8/00), odlučio kao u dispozitivu ovog rješenja.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije BiH, broj U-632/03 od 6.3.2008. godine)

12.

Član 22. stav 4. Zakona o parničnom postupku

Član 5. Zakona o upravnim sporovima

MJESNA NADLEŽNOST KANTONALNOG SUDA ZA RJEŠAVANJE UPRAVNIH SPOROVA ODREĐUJE SE PREMA SJEDIŠTU PRVOSTEPENOG ORGANA, ODNOSNO NJEGOVE ORGANIZACIONE JEDINICE, PA U SKLADU SA TIM SJEDIŠTA JEDINICE ZA KONTROLU VELIKIH OBVEZNIKA POREZNE UPRAVE SREDIŠNJEG UREDA OPREDJELJUJE I MJESNU NADLEŽNOST KANTONALNOG SUDA.

Iz obrazloženja:

Rješavajući o izazvanom negativnom sukobu mjesne nadležnosti, između Kantonalnog suda u Širokom Brijegu i Kantonalnog suda u Mostaru, ovaj sud je odlučio kao u dispozitivu rješenja iz sljedećih razloga:

Prema odredbi člana 5. Zakona o upravnim sporovima („Službene novine Federacije BiH“, broj: 9/05), upravne sporove rješava kantonalni sud prema sjedištu prvostepenog organa, odnosno njegove organizacione jedinice.

Iz spisa predmeta proizilazi da je prvostepeno rješenje, broj: 10/06-15-2737/04-R od 08.11.2004.godine donijela Porezna uprava-Središnji ured Sarajevo, Jedinica za kontrolu velikih obveznika Mostar, kao organizaciona jedinica Središnjeg ureda Sarajevo, kako to navodi i Kantonalni sud u Mostaru u svom pismenom podnesku (strana 2. red 7.).S obzirom da je prvostepeno rješenje donijela organizaciona jedinica čije se sjedište nalazi u Mostaru, bez obzira što se prema odredbi člana 4. Zakona o poreznoj upravi Federacije BiH smatra rješenjem Središnjeg ureda, to je prema citiranom članu Zakona o upravnim sporovima za rješavanje ovog upravnog spora nadležan Kantonalni sud u Mostaru.

Naime, prema članu 5. Zakona o upravnim sporovima nadležnost se određuje prema sjedištu prvostepenog organa, ali ako je rješenje donijela njegova organizaciona jedinica u tom slučaju prema sjedištu organizacione jedinice. Pri tome nije od značaja to što se organizaciona jedinica ne smatra jednim od tri nivoa organa predviđenim Zakonom

o poreznoj upravi Federacije BiH. Nadležnost sudova u upravnim sporovima nije regulisana tim zakonom nego Zakonom o upravnim sporovima, pa činjenica kakav ima status organizaciona jedinica po Zakonu o poreznoj upravi Federacije BiH i na osnovu kog akta je formirana nema uticaja na propisanu nadležnost po Zakonu o upravnim sporovima. Uostalom, u suprotnom odredba člana 5. Zakona o upravnim sporovima, u odnosu na organizacionu jedinicu, ne bi imala nikakvu svrhu.

Iz navedenih razloga, a na osnovu člana 22. stav 4. Zakona o parničnom postupku („Službene novine Federacije BiH“, broj: 53/03, 73/05 i 19/06) u vezi sa članom 55. Zakona o upravnim sporovima, odlučeno je kao u dispozitivu ovog rješenja.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj Ur-29/07 od 13.2.2008. godine)

ABECEDNI STVARNI REGISTAR

KRIVIČNO PRAVO

Afektivno stanje jake razdraženosti

- jaka razdraženost zbog preosjetljivosti i plašljivosti 3

Grupa ljudi kao obilježje kaznenog djela

- razbojstvo u sastavu grupe 1

Istovjetnost oštećenog

- produženo krivično djelo 2

Mogućnost ispitivanja optuženog

- predlaganje 9

Neblagovremena dopuna žalbe

- naknadni podnesak 12

Nepostojanje samo jedne činjenice indicije

- osporavanje 7

Osnovana sumnja i izvedeni dokazi

-nakon potvrđivanja optužnice 8

Pitanje pravne ocjene djela

- vezanost za prijedlog 11

Pravilo ne bis in idem

- zabluda 5

Pretpostavka nevinosti

- preuranjeni zaključak o učinjenju krivičnog djela 4

Vještačenje

- mogućnost izjašnjavanja o pravnim pitanjima 6

Zabranjen odgovor na pitanje

- pitanje koje nije u vezi sa vještačenjem 10

GRADANSKO PRAVO

Kolektivni ugovori

- izmjene odredaba kolektivnog ugovora 5

Nadležnost

- sud nije nadležan da odlučuje o potraživanju isplate sredstava odobrenih budžetom 7

Naknada razlike između penzije i plaće

- ne pripada zaposleniku koji se sam odlučio za odlazak u penziju. 4

Naknada zbog rušenja stana u dotrajaloj zgradi

- novčano potraživanje umjesto obezbjeđenja minimalnih uslova stanovanja 3

Osigurana suma

- utvrđivanje visine 2

Revizija

- revizijski sud ne može sam paziti na relativne povrede postupka ako one nisu istaknute u reviziji 8

Rok

- za ispravku podneska nije prekluzivni rok 9

Štrajk

- kad zaposlenik ne radi zbog štrajka poslodavac mu nije dužan isplaćivati plaću 6

Zastara

- potraživanja zatezних kamata kao glavnog potraživanja 1

Zakon o parničnom postupku

- primjena važećeg, prethodnog i preuzetog ZPP-a 10

UPRAVNO PRAVO

Nadležnost

- kantonalnog poreznog ureda za naplatu doprinosa za obavezno zdravstveno osiguranje 1

Penzijsko i invalidsko osiguranje

- roditelju umrlog osiguranika ne pripada pravo na porodičnu penziju 2

Povrat nekretnina

- u postupku povrata nekretnina ne može se odlučivati o naknadi za uništene nekretnine 3

Porezi i doprinosi

- u pogledu plaćanja poreza i doprinosa ne primjenjuju se zastarni rokovi iz Zakona o obligacionim odnosima 4

Promet nekretnina

- rješenje organa uprave o zamjeni nekretnina je ništavo 5

Upravni postupak

- organ uprave je vezan krivičnom presudom samo u odnosu na pravosnažno osuđeno lice 6
- u obnovljenom postupku ne može se donijeti bilo kakvo rješenje prije nego se omogući strankama da u tom postupku učestvuju 7
- u postupku ocjene radne sposobnosti ne može se prekidati postupak zbog toga što nije završeno medicinsko ispitivanje i liječenje osiguranika 8

Upravni spor

- po tužbi zbog “ćutanja administracije”, podnesenoj u vrijeme važenja ranijeg federalnog zakona o upravnim sporovima, odlučuje se primjenom tog zakona, a ne novog zakona 9
- donosilac konačnog upravnog akta nije aktivno legitimisan d podnosi zahtjev za vanredno preispitivanje odluke kantonalnog suda 10
- akt davaoca stana na korištenje koji nije dao saglasnot za prenos stanarskog prava nije upravni akt 11
- sjedište ZUS organizacione jedinice prvostepenog organa opredjeljuje mjesnu nadležnost kantonalnog suda 12

REGISTAR PRIMIJENJENIH PROPISA

KRIVIČNO PRAVO

- Evropska konvencija o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda („Službeni glasnik BiH“, broj 6/99)
- Krivični zakon Federacije Bosne i Hercegovine ("Službene novine FBiH", br. 36/03, 37/03, 21/04, 69/04 i 18/05).
- Zakon o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine ("Službene novine FBiH", br. 35/03, 37/03, 56/03, 78/04, 28/05, 55/06, 27/07 i 53/07).

GRADANSKO PRAVO

- Zakon o parničnom postupku – važeći („Sl. novine FBiH“, broj 53/03, 73/05 i 19/06)
- Zakon o parničnom postupku – prethodni („Sl. novine FBiH“, broj: 42/98 i 3/99)
- Zakon o parničnom postupku – preuzeti („Sl. novine FBiH“, broj: 2/92 i 13/94)
- Zakon o obligacionim odnosima („Sl. list SFRJ“, broj 29/78, 39/85, 57/99, „Sl. list RBiH“, broj 2/92, 13/93, 13/94 i „Sl. novine FBiH“, broj 29/03)
- Zakon o prestanku primjene Zakona o napuštenim stanovima („Sl. novine FBiH“, broj 11/98, 38/98, 12/99, 18/99, 27/99, 43/99, 31/01, 56/01, 24/03 i 29/03)
- Zakon o prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo („Sl. novine FBiH“, broj 27/97, 11/98, 22/99, 27/99, 7/00, 61/01, 15/02, 54/04, 36/06 i 51/07)
- Zakon o stambenim odnosima („Sl. list RBiH“, broj 14/84, 12/87, 36/89, „Sl. novine FBiH“, broj 11/98, 38/98 i 19/99)
- Zakon o radu („Sl. novine FBiH“, broj: 43/99, 32/00 i 29/03)
- Zakon o prostornom uređenju („Sl. list SRBiH“, broj: 9/87, 23/88, 24/89, 10/90, 14/90, 15/90, 14/91, 7/92 i „Službeni list RBiH“, broj: 25/94 i 20/95)
- Zakon o penzijskom i invalidskom osiguranju („Sl. novine FBiH“, broj: 29/98, 32/01, 73/05 i 59/06)
- Zakon o štrajku („Sl. novine FBiH“, broj: 14/00)
- Zakon o proračunima – budžetima u Federaciji Bosne i Hercegovine („Sl. novine FBiH“, broj: 20/98)

UPRAVNO PRAVO

REPUBLIČKI PROPISI (SRBiH i RBiH)

- Zakon o prometu nepokretnosti („Službeni list SRBiH“, broj 38/78, 4/89, 29/90 i 22/91 i „Službeni list RBiH“, broj 21/92, 3/93, 17/93 i 18/94)

FEDERALNI PROPISI

- Zakon o upravnom postupku („Službene novine Federacije BiH“, broj 2/98 i 48/99)
- Zakon o upravnim sporovima („Službene novine Federacije BiH“ broj 2/98, 8/00 i 9/05)
- Zakon o parničnom postupku („Službene novine Federacije BiH“, broj 53/03, 73/05 i 19/06)
- Zakon o doprinosima („Službene novine Federacije BiH“, broj 35/98, 54/00, 37/01 i 1/02)
- Zakon o poreznoj upravi Federacije BiH ("Službene novine Federacije BiH", broj 33/02 i 28/04)
- Zakon o izvršenju odluka Komisije za imovinske zahtjeve raseljenih lica i izbjeglica ("Službene novine Federacije BiH", broj 43/99, 51/00, 56/01, 27/02 i 24/03)
- Zakon o zdravstvenom osiguranju ("Službene novine Federacije BiH", broj 30/99)
- Zakon penzijskom i invalidskom osiguranju ("Službene novine Federacije BiH", broj 29/98, 49/00, 32/01, 73/05 i 59/06)
- Zakon o preuzimanju Zakona o stambenim odnosima ("Službene novine Federacije BiH", broj 11/98, 38/98, 12/99 i 19/99)